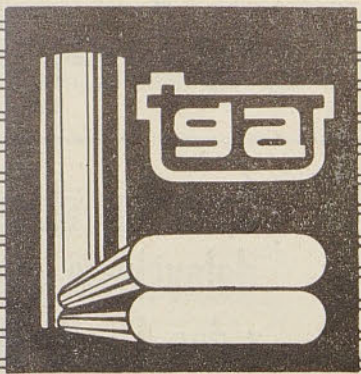

ALUMINIJ

Glasillo delovnega kolektiva tovarne glinice in aluminija »Boris Kidrič« Kidričevo

IZDAJA DELAVSKI SVET
TOVARNE GLINICE IN
ALUMINIJA
»BORIS KIDRIČ«
KIDRIČEVO
Urejuje uredniški odbor:
predsednik Franjo Vrlič,
člani: Marjan Bizovičar, Jo-
že Brglez, Marjan inž. Hu-
dina, Rozika Klančnik, An-
ton Kozoderc, Franc Lon-
čarič, Ivan Mazera, Jože
Segula in Marija Stajneker.
Odgovorni urednik:
Inž. Stane Tonejc
Naslov uredništva:
Aluminij Kidričevo
Tekoči račun pri NB Ptuj
604-19-1-320
Telefon 3 10 95/341
Rokopisov ne vračamo
Tisk: tiskarna časopisnega
podjetja »Mariborski tisk«
Maribor

ŠT. 3

MAREC 1965

LETNIK III.

Ob dnevu žena

Minilo je 20 let, odkar so tudi žene zapustile brigade, v katerih so se borile proti okupatorju, odkar so na vratih čakale na svoje drage, ki so se vračali iz taborišč, iz pregnanstva in iz raznih front. V teh dolgih letih so pomagale graditi domovino, vzgajale svoje otroke in jih učile življenja.

Mnogo je bilo hudega in grenkega v preteklosti in mnogo prizadevanj, da so se tudi ženske osvobodile jarmov, ki so jih oklepali. In mnogo je bilo naporov, da bi ustvarili socialistično družbo, da bi dogradili temelje, ne samo državi in ljudski oblasti, ampak tudi ženski enakopravnosti.

Osmega marca 1909 so na demonstracijah ameriških socialistov žene zahtevale volilno pravico. To načelo, ki ga je prevzela Organizacija združenih narodov in ga danes podpira že več kot 70 dežel sveta, je bilo z začetkom naše nove družbe uveljavljeno tudi pri nas. Žena je lahko volila in bila voljena. Iskala je poti, s katerimi bi dokazala svojo zrelost pri soodločanju o važnih vprašanjih kot enakopravna državljanka. Z družbenim samoupravljanjem, ki omogoča vsem našim delovnim ljudem, da so resnično kovači svoje lastne usode, so odprte najvišje možnosti, da ženske tudi kot samoupravljalke dejavno posegajo na vsa področja našega gospodarskega in družbenega življenja.

Vprašanje družbene aktivnosti žena so tako obširna in zajemajo tako široko lestvico dejavnosti in problemov, da ni mogoče vseh zajeti. Potrebno pa je navesti nekaj bistvenih vprašanj s tistih področij družbene aktivnosti, ki so za proizvajalca — tako ženo kot moža — najbolj važna, ki pa danes le še prvenstveno zadevajo ženo — proizvajalko.

Nedvomno sta naša družba in ekonomska revolucija dali ženi mesto, ki ji kot enakopravnemu človeškemu bitju in proizvajalki edino lahko gre, to je popolna enakopravnost. Toda te popolne enakopravnosti dejansko še nismo ustvarili na vseh področjih naše družbene in gospodarske dejavnosti. Tega še nismo uspeli zato, ker smo še vedno v prehodnem obdobju, ker nas bremeni vrsta zastarelih in preživelih gledanj in ker naš ekonomski razvoj še ni tako napredoval, da bi lahko odpravili vse staro, novo pa bi bilo že posem dograjeno.

Kljub trenutnim težavam pa le moramo ugotoviti, da smo v 20. letih svobode dosegli takšen družbeni in ekonomski napredek, kakršnega ni dosegla v tako kratkem času nobena država, da se naša gledanja spreminjajo iz dneva v dan in da z velikimi koraki hitimo k postavljenemu cilju — popolni socialistični družbi.

Takšen hiter napredek in razvoj pa postavljata pred nas vrsto novih vprašanj, ki jih včeraj ali še nismo zaznali, ali pa jim nismo mogli posvetiti potrebne pozornosti, ker nas je preveč zavzela izgradnja materialne osnove, to je našega gospodarstva. Danes pa že moremo in moramo tem vprašanjem posvetiti vso pozornost in postaviti njihovo reševanje v enakopraven odnos z materialno izgradnjo in jim dati mesto, ki jim v naši napredni družbi gre. Če tega ne bomo storili, bodo takšna nerešena in ob strani puščena vprašanja porodila nova protislovja, ki bodo zavirala razvoj in rast naše družbe. Takšna vrsta novih vprašanj je predvsem skrb za delovnega človeka, za vzgojo otrok, varstvo družin, starih in onemoglih, invalidov in drugo, kar zadeva človeka na delu in doma.

Hitra rast števila zaposlenih žensk in mater naravnost kategorično stopnjuje zahtevo, da se vprašanja in problemi proizvajalca — človeka, njegovega varstva in počutja, otroškega in mladinskega varstva, posebno pa varstvo družine in ženske — proizvajalke, postavijo v prvo vrsto ne le kot zadeva humanizma in sociale, temveč kot vprašanja ekonomike in proizvodnosti, in da se začnejo hitreje in intenzivneje reševati tako po vsebinski, kakor po materialni in organizacijski plati.

Spoznanje, da je temu tako, pa žal še ni prodrlo v vse delovne skupnosti, kot osnovne celice družbe, kjer živimo in delamo. Pomankanje zanimanja in odgovornosti za njihovo reševanje ali celo zavestno in namerno odklanjanje odgovornosti zanje, povzroča vrsto konfliktov in družbenih protislovij, ki se kažejo v vsakdanjem življenju kot padec produktivnosti, slaba delovna disciplina, neenakopravno vključevanje moža in žene v družbeno upravljanje, slabo zdravstveno stanje otrok in mladine, slaba vzgoja, mladinsko prestopništvo in kriminal ter vrsta drugih pojavov.

Podatki, da smo po številu zaposlenih žena v Slovenije na tretjem mestu v svetu, po organiziranem in urejenem varstvu otrok in mladine pa predzadnji v Evropi, so zaskrbljujoči. Premajhno število ustanov za varstvo otrok, obratov družbene prehrane, servisov in drugih dejavnosti, ki naj ženo — proizvajalko osvobodijo vsakdanjega dela v družini in domu, predstavljajo oviro, da žene ne morejo dovolj aktivno sodelovati v razvoju naše skupnosti. Zaradi tega ne smejo žene samo čakati, da bo vse to napravil nekdo izven njih, temveč morajo z delom v različnih družbenih organih, od samoupravnih v delovni organizaciji do organov v komuni, republiki in zvezi doseči, da bodo zaživele ustanove, ki bodo prevzele nase pretežni del skrbi za družino in otroka. Le tako bo žena postala enakopravna in bo lahko izpolnjevala poleg družinskih tudi družbene dolžnosti. Zato naj ne bo osmi marec le vsakoletni praznik žensk, temveč delovni dan, dan borbe in ustvarjalnih prizadevanj, da bomo čimprej in čimbolje uresničili naloge, ki vse bolj nestrpno trkajo na vrata našega družbenega razvoja, da bi žena postala čimprej enakopravni proizvajalec in upravljalec.

K zaključnemu računu za leto 1964

DELAJSKI SVET PODJETJA JE NA SVOJI 10. REDNI SEJI, KI JE BILA 15. FEBRUARJA 1965, POTRDLIL PREDLOŽENI ZAKLJUČNI RAČUN IN POSLOVNO POROČILO V NEIZPREMENJENI OBLIKI, KOT JE TO PREDLAGAL UPRAVNI ODBOR.

Sprejem zaključnega računa je eden najvažnejših aktov v upravljanju podjetja, saj se le tako lahko ugotovi, če je kolektiv pravilno upravljal z zaupano mu družbeno lastnino in kolikšna je zasluga kolektiva pri ustvarjenem čistem dohodku podjetja. Sočasno pa se ob razpra-

di v aluminiju zaradi pomanjkanja električne energije, je našemu kolektivu uspelo položiti na to tehniko 79.543 ton glinice, 28.378 ton aluminija in 17.156 ton anodne mase in za 77,8 % več aluminijevskih legur, kar pomeni, da smo v vseh delovnih enotah proizvedli več kot pred-

rentabilnost naše proizvodnje in bodo morali odgovorni forumi hitro razmisliti o pravičnosti in smotrnosti plafoniranja cen našim izdelkom, saj predstavlja plafonirano ceno približno 62 % celotnega dohodka.

Podjetje je med letom izboljšalo svoj asortiment proizvod-

ISKRENE ČESTITKE NAŠIM ZENAM, KI SO SESTAVNI DEL NAŠE IZGRADNJE!

vah o zaključnem računu lahko podrobno analizirajo vse pomanjkljivosti in napake, ki so v večji ali manjši meri vplivale na višino ustvarjenega dohodka in se lahko ustrezno ukrepa za nadaljnje uspešnejše delo.

Če bi govorili v prisposodobah, bi lahko zaključni račun primerjali z veliko, vendar pa izredno natančno tehniko, ki sicer ne pokaže uspeha poslovanja v kilogramih, pač pa v dinarjih in to do zadnjega dinarja natančno. Na eno stran te tehnice dajejo kolektivi vse produkte svojega dela, ki morajo biti družbi seveda koristni, ker bo le v tem primeru dala družba na drugo stran te tehnice svoje priznanje za to delo v obliki plačane realizacije. Pogoji poslovanja pa za nobeno delovno organizacijo niso rožnati, zato ni čudno, če v mnogih podjetjih s strahom pričakujejo pokazatelje zaključnega računa, in se bo kazalec tehnic v mnogih podjetjih v Sloveniji v tem letu spet nagnil na negativno stran, kar pomeni, da bodo poslovno leto zaključila z izgubo.

Kljub velikim težavam v proizvodnji, tako pri glinici, kot tu-

lani. Za to delo pa nam je družba priznala v obliki plačane realizacije 15.325.544.232 dinarjev dohodka, kar je zadoščalo, da smo kljub vsem velikim zunanjim oviram, na katere kolektiv ni imel vpliva, poleg zviševanja cen surovin in uslug, kljub vsem dvomom in zaskrbljenosti, uspešno zaključili poslovno leto 1964.

Da je bilo v navedenih pogojih poslovanje podjetja zares uspešno, nam potrjuje tudi dejstvo, da je v letu 1964 podjetje ustvarilo svojo realizacijo v glavnem na osnovi plafonirane cene za aluminij, ob nenehni rasti cen surovin in le z manjšim delom na cenah, ki so pod kontrolo. To je tudi osnovni razlog za sorazmerno nizki doseženi dohodek, seveda poleg drugih činiteljev, od katerih je najvažnejša redukcija električne energije. Zato je popolnoma osnovana trditev, da so v letu 1964 bili zunanji faktorji tisti elementi, ki so v največji meri vplivali na ustvarjeni dohodek, čeprav ne smemo pozabiti tudi na notranje faktorje, kot je npr. počasnejše osvajanje nove tehnologije. Vpliv zunanjih činiteljev pa je postal že tako močan, da ogroža nadaljnjo

nje, kar se kaže v večji proizvodnji aluminijevskih zlitin. Ta kvalitetna sprememba je zelo ugodno vplivala na finančni rezultat podjetja, saj so cene legur višje od cen čistega aluminija. S tem uspehom smo delno izboljšali slab proizvodni rezultat zaradi redukcij elektrike. Zaradi redukcij je porasel tudi izvoz glinice, kjer so se dosegle tudi delno boljše cene. Izvoz je tudi prispeval k ustvarjenemu dohodku, saj sta dosežena premija in davčna olajšava prejšnja postavka v celotnem dohodku.

Med letom smo pripravljali reorganizacijo podjetja. Osvojili smo moderno koncepcijo organizacije dela, postavili načelo, da proizvodni obrati uresničujejo proizvodni proces po točno vnaprej določenem načrtu in tehnološkem postopku, ki ga dirigira novo osnovan oddelek — razvoj — v okviru osrednjih služb. Razvoj mora poleg gornje naloge še nenehno delati na razvoju podjetja, to je modernizacija naprav in tehnoloških procesov in izvajati delo investicij. Analiza proizvodnje je pokazala, da smo

(Nadaljevanje na 2. strani)

pomanjkljivosti odstranjevali v glavnem šele takrat, ko so se pojavile, kar je slabo vplivalo na proizvodnost. Da do takih primerov ne bi več prišlo, mora razvojni oddelek s svojimi službami zasledovati potek proizvodnje, vnaprej analizirati in preprečiti možen zastoj in takoj preusmeriti potek proizvodnje.

Hkrati s sprejemom zaključnega računa pa kolektiv intenzivno razpravlja tudi o količinskem planu proizvodnje za leto 1965, o potrebnih količinah surovin, energije in delovne sile. Kot posledica zasledovanja proizvodnje in prilagajanja pogojem predvidevamo tudi spremembe v tehnološkem postopku, kot je dodajanje apna za luženje, prehod na kurjenje kalcinacijskih peči z mazutom itd. Da je ta prehod v današnji situaciji pomanjkanja premoga potreben, nam ilustrira dejstvo, da tudi termocentrala v Šoštanju, ki je bila grajena za in zaradi velenjskega premoga, skuša preiti na kurjavo z mazutom. Enako so naredili tudi v Jesenicah in še v vrsti manjših tovarn. Uvedba mazuta bo zmanjšala potrebo po generatorskem plinu, s tem pa se bodo znižali tudi stroški termične energije spričo konstantne cene mazuta in povišanja cen premoga.

Potrebno bo tudi uvesti čim boljše izkoriščanje naših surovin in zmanjšati izgube na najmanjšo možno mero. Z uvedbo tehtanja glinice pred skladiščenjem in ob izdaji iz skladišča bomo na eni strani lahko točno ugotavljali dejansko količino proizvedene glinice, sočasno pa bomo tudi ugotavljali izgube glinice pri natovarjanju, prevajanju in zasipavanju elektroliziranih peči. Le tako bo možno te izgube zmanjšati, le-te so zelo občutne, saj pri našem velikem obsegu proizvodnje lahko dosega letno vrednost 100.000.000 dinarjev. Z večjo pazljivostjo je prav tako možno znižati tudi izgube petrokokska zaradi prašenja. Pomembno je temeljito varčevanje z vsemi našimi surovinami, saj bi nam znižanje poslovnih stroškov samo za 1% pomenilo prihranek sto ali pa še več milijonov dinarjev.

Se več pozornosti pa bo treba posvetiti izboljšanju organizacije dela, mehanizaciji tistega dela, ki v našem podjetju še ni mehanizirano in avtomatizirano, saj je to delo počasno in zelo drago. Stalno bo treba proučevati probleme notranjega transporta, saj so podjetja s sistematičnim zasledovanjem tega problema v veliki meri uspela znižati tovrstne stroške. Slabo organiziran transport nam lahko povzroča dvojno škodo: prvič s svojimi stroški in drugič, ker material ni pravočasno dostavljen, s tem pa ovira proizvodnjo in zvišuje stroške. Tu pa ne gre samo za cestni transport, ampak ves promet materiala na področju podjetja.

Ker so letos določen del vzdrževanja sredstev za delo prevzeli proizvodni obrati, bo treba pravilnemu vzdrževanju naprav posvetiti vso pozornost. Milijonske vrednosti naših naprav ne bodo smele biti prepuščene na milost in nemilost nekvalificiranim kadrom. Težko je namreč potem najti krivca za velike škode, ki lahko hitro nastanejo iz takšnih malenkosti, kot so nepoznanje, nepravilnost, mazanje, čiščenje in zamenjava rezervnih delov. Zato je še toliko bolj upravičen poudarek za dvig strokovnosti naših proizvajalcev.

Spoznavanje in pravočasno urejanje proizvodne problematike, kakor tudi dosledno nagrajevanje po uspehu dela posameznih delovnih enot bosta pripomogla, da bo kolektiv storil vse za čim boljše proizvodne uspehe. Ob boljši dobavi električne energije in ukinitvi plafoniranih cen za naše proizvode pa lahko upamo, da bo zaključni račun za tekoče leto bolj razveseljujiv.

Janez Sukič

Ssej centralnega delavskega

Delavski svet je potrdil inventuro in sprejel zaključni račun

DELAJSKI SVET JE NA SVOJI 9. REDNI SEJI, KI JE BILA 15. FEBRUARJA 1965, OBRAVNAVAL INVENTURO IN V ZVEZI S TEM POSLUŠAL POROČILO CENTRALNE INVENTURNE KOMISIJE IN POROČILO STALNE INVENTURNE KOMISIJE.

Delavski svet je ugotovil, da je bilo popisovanje v preteklem letu in ugotavljanje stanja na dan 31. decembra 1964 zelo težavno zaradi tega, ker je bila končana rekonstrukcija in je v času rekonstrukcije bila marsikatera naprava premeščena, oziroma izven pogona.

Pri primerjavi inventurnega stanja z dejanskim stanjem se je ugotovilo, da so zelo male razlike, saj vsi primanjkljaji ne dosegajo vrednosti niti 10.000 dinarjev, viški pa znašajo okrog 33.000 dinarjev, če ne upoštevamo pojavljenega viška v livarni

(odpadki aluminija) v vrednosti okrog 3.600.000 dinarjev.

Delavski svet je sodil, da bi bilo potrebno vse primanjkljaje ponovno pregledati in je zato imenoval posebno komisijo. V komisiji so tovariši Stanko Tomažič, Anton Brglez in Franc Javernik.

V zvezi z inventuro je delavski svet razpravljal tudi o opisih osnovnih sredstev. Ta predlog je pripravila finančno-računska služba. Skupna vrednost odpisanih osnovnih sredstev znaša prek milijarde dinarjev.

ZAKLJUČNI RAČUN

Istega dne je imel delavski svet še eno redno sejo, na kateri je obravnaval zaključni račun skupaj s poslovnim poročilom.

Vsem članom delavskega sveta je bil skupaj z vabili poslan kratek izvešček zaključnega računa. Obširno obrazložitev posameznih postavk pa je podal članom delavskega sveta na seji Milan Longhino.

V letu 1964 je podjetje ustvarilo sorazmerno nizki dohodek, predvsem zaradi redukcije električne energije in zaradi plafonirane cene aluminija. Lahko torej trdimo, da so zunanji činitelji tisti elementi, ki so v letu 1964 vplivali na dohodek, zraven tega pa ni zanemariti notranjih činiteljev, ki se kažejo z nekoliko počasno osvojitvijo nove tehnologije. Podjetje je v lanskem letu precej izboljšalo svoj sortiment proizvodnje, saj je proizvajalo več legur kot v preteklih letih, ki dosegajo na tržišču višjo ceno.

Zraven analize poslovanja, vsebuje poslovno poročilo k zaključnemu računu še vrsto drugih zanimivih podatkov, kot so poslovna poročila o delu služb,

kadrovske spremembe in končno tudi o sestavi in delu organov upravljanja. Če na kratko povzamemo poročilo, lahko ugotovimo, da se je delavski svet v letu 1964 sestel 16 krat in to na 13 rednih in 3 nadaljevalnih sejah, upravni odbor pa 35 krat in to na 21 rednih sejah, 11 nadaljevalnih in 4 izrednih sejah.

Delavski svet je obravnaval tudi zaključni račun počitniškega doma. Iz tega zaključnega računa izhaja, da je bilo poslovanje doma zaključeno s skoraj 2 milijonsko izgubo. Sklenjeno je bilo, da se ta izguba nadoknadi. Člani delavskega sveta so sodili, da bi bilo potrebno temeljito pregledati finančno poslovanje doma. Zaradi tega je delavski svet sprejel sklep, s katerim je naročil upravni odboru počitniškega doma, naj pregleda posamezne postavke zaključnega računa in poda o njem na prihodnji seji DS izčrpno poročilo, skupaj z analizo rezultatov izvedene ankete o poslovanju počitniškega doma.

Centralna popisna komisija in stalna popisna komisija sta predlagali delavskemu svetu vrsto ukrepov, ki bi bili potrebni za boljšo evidenco sredstev, posebno glede prenosov iz enega obrata v drugi obrat. Vsa sredstva je treba opremiti z inventurnimi številkami, ki bodo več let vidne itd. Ker je potrebno take predloge proučiti in o njih zavzeti konkretno stališče, je delavski svet naročil upravni odboru, da naj vse predloge pregleda, zavzame do njih konkretno stališče, ali če so večjega pomena, predlaga delavskemu svetu rešitev.

Delavski svet ni izvršil delitve sredstev neobveznega rezervnega sklada, ampak je sklenil, da se ta sredstva izločijo na poseben račun pri službi družbenega knjigovodstva, potrdil je pa celotno delitev dohodka tako, kot je prikazana v zaključnem računu, z ugotovitvijo, da je ves ustvarjeni čisti dohodek nastal po zaslugi kolektiva. Ravno tako je potrdil poslovno poročilo s tem, da so predlogi kolektiva predmet posebne obravnave.

Vsem članom svetov proizvajalcev delovnih enot so bili dostavljeni kratki izvlečki iz zaključnega računa, zaključni račun in poslovno poročilo pa obravnavajo na svojih sejah tudi vsi sveti proizvajalcev delovnih enot.

K. -n.

Še nekaj sklepov delavskega sveta z dne 15. 2. 1965

Upravni odbor je poročal delavskemu svetu o povzetih merah, za ustanovitev novega »oddelka analize produktivnosti in osebnih dohodkov«. — V tem oddelku naj bi delali diplomirani ekonomist, ekonomist s srednješolsko izobrazbo, tehnik iz stroke in administrator. — Upravni odbor je zadolžil vodjo delovne enote, da naj poskrbi za izvedbo vseh potrebnih sprememb na organizacijski shemi in za ocenitev delovnih mest. — Upravni odbor je nadalje menil, da naj bi svet delovne enote osrednjih služb razpravljalo o povečanju zasedbe delovnega mesta socialni delavec, ker je potrebno spremljati počutje članov kolektiva po novi delitvi, kar pa ne bi sledilo v zgoraj navedeni oddelek.

— NAGRADE DELAVCEM, KI SO ČISTILI PARNE KOTLE

Delavski svet je odobril nagrade delavcem, ki so sodelovali pri čiščenju kotlov v energetiki, v skupnem znesku 200.000 dinarjev neto. Nagrade bodo delavcem izplačali sorazmerno po opravljenih urah, ki so jih opravili pri navedenem delu.

— DAN ŽENA

Tovarniški odbor sindikata je predlagal delavskemu svetu, da naj sprejme finansiranje proslave dneva žena, ki bi bila organizirana skupaj z zaposlenimi ženami v tovarni dušika Ruše in v IMPOL-u v Slovenski Bistrici. — Delavski svet je sklenil, da bo plačal stroške proslave za članice našega kolektiva.

— REALIZACIJA NAČRTA NAPELJAVE TOPLE VODE

Organi upravljanja so že večkrat razpravljali o možnosti

Kaj je avtomatska regulacija?

(Nadaljevanje)

Sedaj, ko poznamo vse tri najvažnejše elemente regulacijske zanke, si lahko avtomatiziran proces shematsko predstavimo. Proces smo ponazorili s pravokotnikom, v katerega vstopa na levi strani vstopna veličina X in izstopa izstopna veličina X_1 , na desni strani pa opazujemo in merimo regulirano veličino procesa, ki jo označimo s Y . Črka A v notranjosti pravokotnika predstavlja prenosno funkcijo procesa tj. razmerje med regulirano veličino procesa Y in vstopno veličino X . Stanje Y reguliranega procesa merimo z merilnikom in ga s transmittorjem s prenosno konstanto B pretvorimo v pnevmatski signal v območju standardne tlačne lestvice od 0,2 do 1 at. Minimalni vrednosti regulirane veličine procesa $Y_{\min}$ odgovarja merilni signal $M_{\min} = 0,2$ at, maksimalni vrednosti $Y_{\max}$ pa odgovarja merilni signal $M_{\max} = 1$ at. Vsaki vmesni vrednosti stanja Y prikoji transmittor enolično proporcionalni tlačni signal po relaciji

$$M = B(Y - Y_{\min}) + 0,2$$

Konstanta B je prenosna konstanta transmittorja in se jo da v nekem območju poljubno spreminjati. Na ta način je možno transmittor prilagoditi na merilno ob-

močje regulirane veličine Y procesa.

Tako ustvarjeni pnevmatski signal gre v merilni meh regulatorja. V njegov referenčni meh pa pošljemo referenčni signal R , s katerim regulacijski zanki diktiramo, pri kateri vrednosti naj stabilizira regulirano veličino procesa. Če označimo to vrednost z Y_0 , potem moramo referenčni signal nastaviti na vrednost

$$P = C(M - R) + 0,6$$

Regulator ojači C -krat razliko signalov $M - R$ in tako ustvari na svojem izhodu krmilni signal

$$R = B(Y_0 - Y_{\min}) + 0,2$$

Tako dobljeni krmilni signal deluje na servomotor pnevmatskega ventila. Ventil lahko pripisemo neko prenosno konstanto D , ki pomeni razmerje med spremembo pretoka ΔX in ustrezno spremembo ΔP krmilnega signala, torej

$$D = \frac{\Delta X}{\Delta P \text{ krmil}}$$

Regulacijska zanka odstranjuje vplive motenj, ki bi sicer na proces neovirano delovale in na njem povzročale hude anomalije. Avtomatska regulacija zato stabilizira regulirano veličino procesa na zahtevano vrednost, ki ostane konstantna kljub delovanju motenj tj. proces poteka ob podpori avtomatske regulacije tako, kot da bi motenjski sploh ne bilo.

V resnici regulirana veličina procesa nikoli ni popolnoma konstantna. Dejansko avtomatska regulaci-

ja le zmanjšuje vpliv motenj in sicer tem bolj, čim večja je občutljivost regulacijske zanke, tj. čim večje je ojačenje regulatorja. Vendar pa občutljivosti zanke ne moremo poljubno večati, ker se pri prevelikem ojačenju regulatorja regulirani sistem prevrže v oscilator tj. preide v nihajoče stanje, ki je za proces nedopustno. Vendar je v večini regulacijskih primerov dopustna vrednost ojačenja razmeroma visoka, tako da lahko v vsakem primeru dosežemo stabilno regulacijo, ki vpliv motenj na delovanje procesa bistveno zmanjšuje.

V dosedanjih izvajanjih smo si na kratko ogledali najvažnejše elemente avtomatske regulacije, njihovo delovanje in njihovo vlogo v regulacijski zanki. Avtomatska regulacija predstavlja nekako sito, ki izločuje vpliv motenj, ki v kakršnikoli obliki in od koderkoli vplivajo na potek procesa. Slednji zato poteka nemoteno in v režimu, ki smo ga definirali z referenčnim signalom; pri tem sam sebe kontrolira in popravlja v stalni in nenehni težnji po izenačitvi merilnega signala, tj. dejanskega stanja procesa, z referenčnim signalom, ki predstavlja zahtevano vrednost regulirane veličine.

Področje avtomatske regulacije je seveda mnogo obsežnejše in pestrejšee, kot ga je zajel kratek opis v tem članku. Tudi v rekonstruiranih in avtomatiziranih obratih glinice bo montiranih mnogo več instrumentov in dodatnih na-

prav avtomatske regulacije, kot smo jih v članku spoznali. Upamo pa, da smo pojasnili to, kar je pri avtomatski regulaciji najosnovnejše, tj. način delovanja zaključene regulacijske zanke.

Podajmo še kratek pregled procesov, ki jih je zajela avtomatizacija v rekonstruiranih obratih za proizvodnjo glinice! Ker se kemijski proces pridobivanja glinice odvija v posameznih med seboj povezanih posodah, je večina avtomatske regulacije vgrajena na letih in stabilizira raven tekočine, oziroma kjer je to potrebno, še pritisk in temperaturo. V celoti je vgrajeno nekaj sto tovrstnih regulacijskih zank, ki jih nadzorujemo v dveh velikih in treh manjših kontrolnih dvoranah. Poleg teh enostavnih procesov pa je avtomatizacija zajela še nekaj kompliciranih procesov. Pa si na kratko pogledjmo nekatere med njimi.

V obratu mokrih mlinov, kjer se vrši mletje boksita, pomešanega z lugom, je važno, da ima lug konstantno gostoto in da je razmerje med transportirano količino boksita in pretokom luga konstantno. Oba procesa sta avtomatizirana. Regulacijska zanka, ki stabilizira gostoto luga, meri gostoto po mešanju gostega in redkega luga. Pnevmatični regulator v kontrolni dvorani upravlja v skladu s prejetim merilnim signalom in nastavlja vrednostjo referenčnega signala pnevmatski ventil na dovodu gostega luga v mešalno posodo. Če gostota luga naraste nad zahtevano vrednost, ventil dotok gostega luga pripre, dokler se gostota ponovno ne stabilizira na zahtevani vrednosti in obratno.

Regulacija razmerja med transportirano količino boksita in pre-

uporabe tople vode, ki prosto odteka v kanal. To toplo vodo bi lahko uporabili v sanitarnih prostorih tovarne in v drugih obratih, kot je to razvidno iz izdelanega elaborata za uporabo tople vode. — Upravni odbor je na predlog tovarniškega odbora sindikata predlagal delavskemu svetu, da naj razpravlja o tem elaboratu in prouči tudi možnost napeljave tople vode do bazena.

Delavski svet je ugotovil, da je izvedba napeljave tople vode po navedenem elaboratu koristna, ker se vložena sredstva amortizirajo v dveh in pol letih, zato je odobril uporabo amortizacijskega sklada podjetja do zneska 25 milijonov.

Istočasno je delavski svet razpravljal tudi o vlogi tovarniškega odbora sindikata v kateri piše, da je plenum sindikal-

ne podružnice na osnovi predlogov članov kolektiva razpravljaj o napeljavi tople vode iz tovarne do kopališča v naselju. Z napeljavo tople vode bi bili pogoji za ustanovitev širšega rekreacijskega centra s športnimi in ostalimi napravami za člane našega kolektiva in njihove svojce. — Tovarniški odbor predlaga, da organi upravljanja omogočijo izvedbo tega načrta.

Spričo tega je delavski svet sklenil, da je višek tople vode, ki bo ostala na razpolago v podjetju po izdelanem elaboratu za napeljavo tople vode, dati na razpolago stanovanjski skupnosti Kidričevo za rekreacijo članov kolektiva v kopališču. — Za izvedbo gornjega se lahko uporabijo odpisane cevi v hali »A« elektrolize v potrebni skupni dolžini od izhoda viška vode pri vodnem stolpu do kopališča, s tem, da se izvrši montaža cevovoda do tovarniške ograje na stroške podjetja, od ograje do kopališča pa izvrši polaganje cevovoda stanovanjska skupnost v svoji režiji. K. -n.

Zasedanja delavskega sveta

Po obširnih razpravah v kolektivu o novem plačilnem sistemu in o novih pravilnikih o delitvi osebnih dohodkov je delavski svet na svoji seji 29. januarja 1965 razpravljal o poročilu komisije za kadrovanje in štipendiranje o ocenitvi delovnih mest po delovnih enotah.

Komisija za kadrovanje in štipendiranje je sicer pregledala ocenitve posameznih delovnih mest v vseh delovnih enotah, vendar ni sprožila pri delavskem svetu konkretnega spora zaradi točkovanja posameznih delovnih mest. Delavskemu svetu je predlagala, da ji dovoli izdelati obširnejšo in podrobnejšo analizo ocenitev, za kar bi potrebovala določen čas; pri bežnem pregledu je ugotovila, da so vse delovne enote, razen glinice, povečale točke pri končnem sprejemu ocenitve delovnih mest. Upravni odbor podjetja je pregledal vse navedene in še druge predloge komisije in sodil, da je primerno, če bi v podjetju ustanovili posebni oddelek za spremljanje produktivnosti, proizvodnje,

pravilnikov o delitvi čistega dohodka in osebnih dohodkov ter zadovoljnosti in počutja članov kolektiva po novi delitvi, ki bi lahko proučeval morebitna neskladja in pomanjkljivosti sprejetega plačilnega sistema.

Člani delavskega sveta so sodili, da sprejeta ocenitev posameznih delovnih mest v delovnih enotah bistveno ne odstopa od principov in meril, zato so sklenili, da so od svetov proizvajalcev delovnih enot sprejeti pravilniki o delitvi osebnih dohodkov veljavni s 1. januarjem 1965. Delavski svet je istočasno sklenil, da bodo izvršili popravke točkovanja delovnih mest po predpisanem postopku takoj, ko bo oddelek analize produktivnosti in osebnih dohodkov izdelal analize in ugotovil nesorazmerja v ocenitvah med posameznimi delovnimi mesti oziroma delovnimi enotami, kolikor le-te obstajajo.

NEZGODNO KOLEKTIVNO ZAVAROVANJE

Na predlog upravnega odbora je delavski svet odločil, da je

s skupno zavarovalnico Maribor potrebno skleniti novo pogodbo o kolektivnem nezgodnem zavarovanju po določilih pravilnika o kolektivnem nezgodnem zavarovanju, in sicer tako, da bo mesečna premija 360 dinarjev po zaposlenem članu kolektiva za primer smrti, invalidnosti in dnevnem odškodnini po 5 nevarnostnih razredih.

Podrobnejšo obvestilo o ugodnostih, ki jih bodo imeli člani kolektiva iz naslova tega zavarovanja, je dolžna pripraviti kadrovska služba in bo objavljeno v našem listu.

DODATEK ZA DOPUST

Tudi v letošnjem letu je delavski svet sklenil, da je treba vsakemu članu kolektiva ob nastopu rednega letnega dopusta izplačati 20.000 dinarjev, in to pod enakimi pogoji, kot je bilo to sklenjeno za pretekla leta. Upravni odbor počitniškega doma je predlagal povečanje gornjega zneska, vendar je delavski svet sklenil, da bo o tem razpravljal ob potrditvi finančnega plana.

Istočasno je delavski svet sklenil, da je treba izplačati dodatek za redni letni dopust vsem članom kolektiva, ki zaradi bolniškega staleža v letu 1964 niso mogli izkoristiti rednega letnega dopusta, kar velja tudi za leto 1965.

TOPLI OBROK

Vodja družbene prehrane je pripravil za razpravo na delavskem svetu poročilo o poslovanju obrata družbene prehrane in o problemih, ki se pojavljajo v zvezi z razdeljevanjem toplega obroka in sploh o toplem obroku. Ker je v poročilu več predlogov, ki bi jih bilo potrebno proučiti, je delavski svet imenoval posebno komisijo za proučevanje problemov, ki se pojavljajo, v zvezi z enolončnico. V komisijo so imenovani naslednji tovariši: Slavko Feguš, predsednik, Adolf Kosi, član in Boris Solovjev, član. Komisija je dolžna pripraviti za delavski svet konkretne predloge rešitve posameznih predlogov in problemov.

DOTACIJE DRUŠTVOM IN ORGANIZACIJAM

Upravni odbor je pripravil delavskemu svetu okvirni plan izkoriščanja sredstev za dotacije, ki ga je delavski svet sprejel. Iz tega plana sledi, da se predvideva za dotacije okrog 108 milijonov, od česar bremeni sklad skupne porabe okrog 73,5 milijona in sklad osebnih dohodkov okrog 34,4 milijona dinarjev.

Delavski svet je istočasno odobril dotacije društvom in organizacijam, ki so vložile prošnje o čemer bodo posebej poročali. A ostale dotacije bo delavski svet obravnaval v okviru sprejetega zneska dotacij.

Delavski svet je nadalje razpravljal o nabavi osnovnih sredstev in pri tem odobril nabavo enega avtomobilskega pluga za čiščenje snega, odobril plačilo raznih računov, dodelil pomoč tovarišici Stefki Kokot, hčerki Andreja Kokota, ki študira na ekonomski srednji šoli v obliki štipendije in odobril dodatna sredstva za adaptacijo dvorane in restavracije Kidričevo v znesku okrog 22 milijonov dinarjev in pri tem sklenil, da je oder v dvorani restavracije treba urediti tako, da bo primeren za gledališke predstave.

(Nadaljevanje na 8. strani)

vrednosti in zato regulator deluje na le en ventil, ki izpušča odvisni zrak v skladu z vsakokratno razliko med merilnim in referenčnim signalom in na ta način stabilizira tlak v avtoklavu na zahtevano vrednost.

Avtomatska regulacija temperature v zadnjem avtoklavu pa je zopet nekoliko bolj zamotana. Temperaturo merimo s termoele-

Sprejet je družbeni plan SRS za leto 1965

Vsi zbori republiške skupščine so razpravljali o predlogu družbenega plana ter ga z določenimi amandmaji dopolnjenega tudi sprejeli. Kot temelja naše celotne gospodarske aktivnosti v letu 1965 sta naznačena v glavnem dva cilja, in sicer pospešeno nadaljevanje graditve našega gospodarskega sistema in odločna usmeritev celotne ekonomske politike na večjo stabilizacijo v nadaljnjem razvoju. Pri tem bo potrebno zagotoviti takšno strukturo delitve družbenega proizvoda, da bomo lahko povečali osebno potrošnjo. Temu cilju bomo morali podrediti vsa druga naša prizadevanja, zlasti pa obseg investicij, ki ne sme biti večji od lanskega; le tako bomo uskladili razmerja v celotnem družbenem razvoju.

Nestabilnost v našem gospodarstvu izvira predvsem iz dejstva, da stalno trošimo več, kakor nam dovoljujeta naša proizvodnja in produktivnost dela. V politiki večje stabilizacije gospodarskih gibanj gre torej letos predvsem za to, da vse vrste potrošnje, to je investicijsko, osebno, in splošno čimbolj prilagodimo obsegu naše proizvodnje in obenem s izboljšanjem odnosov med izvozom in uvozom zmanjšamo deficit plačilne bilance.

Pretežni del razprave v republiškem zboru pa je veljal ključnemu problemu našega gospodarstva, to je, zgraditvi energetskih objektov. Najbolj kritične pripombe so veljale dosedanjemu prepočasnemu razvijanju proizvodnje energije, kar že danes povzroča in bo še v bodoče povzročalo velike izgube v gospodarstvu. Izgradnja nekaterih novih zmogljivosti na področju energetike v državi v letu 1965 še ne bo omogočila pokritja vseh energetskih potreb. Da bi ublažili pomanjkanje energije, ki bo v letu 1965 nedvomno predstavljalo enega od osnovnih omejitvenih faktorjev nadaljnje dinamične rasti proizvodnje, je treba nadaljevati z ukrepi za čimbolj racionalno izkoriščanje obstoječih energetskih virov.

Zaradi izredne pomembnosti čimprejnjše izgradnje naše energetske baze so poslanci republiškega zbora predlagali dva amandmaja iz področja energetike, ki sta bila soglasno sprejeta. Amandmaja sta bila predložena k

27. točki družbenega plana in se glasila:

1. Zagotoviti je treba pravočasno in učinkovito izvedbo priprav, da se omogoči kontinuiteta v izgradnji najvažnejših hidroenergetskih objektov.

2. Nadaljevati je treba z izgradnjo termocentral, oziroma toplotn, in tako omogočiti kar najbolj racionalno izkoriščanje zaloga premoga, hkrati pa je treba posvetiti pozornost intenzivnim naporom za vključevanje novih energetskih virov (nafta in njenih derivatov, zemeljskega plina) v energetske gospodarstvo SR Slovenije, v tesnejši sodelavi s podobnimi naporom v drugih jugoslovanskih republikah in v iskanju možnosti mednarodnega sodelovanja. Nadaljevati je treba s študijami in projektiranjem s področja uporabe nuklearne energije.

V skupščini se je torej ponovno ugotovilo, da je zgraditev energetske osnove v zadnjih letih izrazito zaostala za celotnim razvojem in danes že predstavlja največjo oviro za boljše izkoriščanje razpoložljivih zmogljivosti. Za zgraditev energetske osnove bodo morale poslovne banke v naši republiki letos, poleg sredstev, ki jih prispeva zvezna banka, same zbrati nad 30 milijard dinarjev za zgraditev električnih central ter za modernizacijo in razširitev premogovnikov in predelavo premoga v plin. Ta naloga pomeni velik napor za naše banke, realizirati pa jo bo mogoče le ob sodelovanju celotnega gospodarstva.

Peter Grgič: Zima

točno količino luga po mešanju sodi v vrsto tako imenovanih kaskadnih regulacij, kjer se referenčni signal spreminja v smislu sprememb neke fizikalne veličine. V transportni trak, ki prenaša boksit iz silosa za boksit na vhod mokrih mlinov, je vgrajena avtomatska tehnična, ki kaže in sumira težo transportiranega boksita, sočasno pa emitira pnevmatski signal, ki je proporcionalen teži boksita. Pretok luga se prav tako transformira v proporcionalen pnevmatski signal, ki vstopa v pnevmatski regulator kot merilni signal procesa. Pnevmski signal iz avtomatske tehnične vodimo v posebno pnevmatsko enoto, ki ta signal transformira v zahtevanem razmerju lug/boksit v nov pnevmatski signal, ki služi za referenco. Ta referenčni signal se spreminja tako, kot se časovno spreminja teža transportiranega boksita. Pnevmski regulator v kontrolni dvorani reagira na razliko obeh pnevmatskih signalov in upravlja pnevmatski ventil, montiran na cevi za pretok luga, tako da stabilizira razmerje boksit/lug na zahtevano vrednost.

Če sledimo tehnološkemu procesu, potem pridemo po mokrih mlinih v obrat kontinuirnega razklopa, ki mu pravimo tudi separacija. Zmleti in z lugom pomešani boksit se tukaj kuha pod visokim tlakom 18 atmosfer in pri visoki temperaturi 210°C. Kuhanje se vrši v zaprtih pokončnih kotlih, ki jim pravimo avtoklavi. Mešanica luga in zmletega boksita se pretaka zvezno skozi 9 zaporedno povezanih avtoklavov in se pri tem postopoma segreva. V zadnjih avtoklavih dobi dovolj visoko temperaturo, da se izvrši kemijska pre-

obrazba brozge v natrijev aluminat in ostale razkrojne produkte. Pri opisanem procesu kontinuirnega razklopa je izredno važna avtomatska regulacija tlaka in ravni v prvem avtoklavu in tlaka ter temperature v zadnjem, tj. devetem avtoklavu. Nivo brozge v prvem avtoklavu pretvori transmittor ravni v proporcionalni pnevmatski signal, ki vstopa kot merilni signal v regulator, nameščen v kontrolni dvorani na kontrolni plošči razklopa. Po primerjavi z referenčnim signalom, s katerim zahtevamo pravilno vrednost ravni, regulator emitira korekturni signal, ki deluje na pnevmatski ventil na izhodu iz zadnjega avtoklava. Avtomatska regulacija torej pri višanju ravni nad predpisano vrednostjo pnevmatski ventil odpira in obratno, in tako stabilizira raven brozge v prvem avtoklavu na zahtevano vrednost.

Regulacija tlaka v prvem avtoklavu je izvedena dokaj originalno. Merilni signal transmittorja tlaka vodimo v pnevmatski regulator, ki v odvisnosti od nastavljene vrednosti referenčnega signala deluje na dva pnevmatska ventila: če je tlak v avtoklavu višji od zahtevane vrednosti, regulator odpira ventil, ki izpušča zrak iz zračne blazine, ki se ustvari nad brozgo. Če pa je tlak v avtoklavu nižji od zahtevane vrednosti, pa regulator omenjeni izpušni ventil zapre in odpira ventil, ki dovaja dodatno količino visokotlačnega zraka, ki izravna tendenco po upadanju tlaka v avtoklavu.

Regulacija tlaka v zadnjem tj. devetem avtoklavu se vrši slično, kot v prvem avtoklavu. Razlika je le v tem, da je tukaj tlak zaradi kuhanja vedno večji od zahtevane

mentom, ki temperaturo pretvarja v enosmerno električno napetost velikostnega reda nekaj stotink volta. Termoelement tvori dve žici iz različnih kovin, v našem primeru iz železa in konstantana. Zvarjeni konec obeh žic je temperaturno občutljiv in sicer se med prostima koncema obeh žic pojavi električna napetost, proporcionalna razliki temperatur med zvarjenim in prostim koncem termoele-

menta. Termoelement se nahaja v kovinski nožnici, vstavljeni v cev, po kateri teče prekuhana brozga iz zadnjega avtoklava. Ustvarjeno električno napetost, ki predstavlja električni merilni signal, vodimo preko električnega kabela v kontrolno dvorano razklopa, kjer poseben električni instrument — imenujemo ga registrator — beleži časovni potek temperature. (Nadaljevanje prihodnjič)

Strokovni kader - uspeh v proizvodnji

Po sprejetju organizacijskih shem delovnih enot in sheme podjetja je nedvomno postalo najbolj aktualno vprašanje, kakšen bo novi pravilnik o delitvi osebnih dohodkov in kaj bo sploh prinesel novega. Čeprav se je pravilnik pripravljala precej časa, preden je dobil sedanjo obliko, je končno le med nami. Toda šele sedaj se je pričela prava polemika okrog njega. To polemiko ustvarjajo predvsem prizadeti člani kolektiva, ki so pred leti menili, da so se končno usidrali na boljša delovna mesta in da si z neko strokovno izobrazbo ni treba več beliti glav.

Mislilim, da smo že dovolj govorili o strokovnem izobraževanju tudi tedaj, toda ker je zadeva postala tako aktualna, smatram za še kako potrebno, da se še enkrat malo ustavimo ob tem vprašanju. Zakaj? Zato, ker so tudi tovariši, ki so še do nedavnega mislili le na to, da je važna praksa, in da se s teorijo naj ukvarjajo le tisti, ki jim je to mar.

Res je, da je praksa zelo važen in pomemben činitelj na delovnem mestu, toda tudi ta je lahko mnogokrat zelo puhla, če ni vsaj do neke mere povezana s teorijo, ki bi jo moral poznati tudi tisti, ki prakso še tako dobro obvlada. Kajti vse težnje in naporji so že od nekdaj v tem, da se naši delavci čim bolj strokovno izpopolnjujejo, kar je vedno bolj pomembno. Tako je ena najbolj jasnih karakteristik naših naporov in prizadevanj po vojni na področju izobraževanja vsekakor težnja, da se za naše gospodarstvo in skupnost izobrazi čim večje število strokovnjakov. Jasno je, da je taka skrb skupnosti za izobraževanje povsem razumljiva iz več razlogov. Gospodarstvo stare Jugoslavije je bilo ne samo materialno odvisno od tujega kapitala, temveč tudi nezadostno razvito v odnosu na naravna bogastva in splošne potencialne možnosti naše države. Prav zato tudi pri nas ni bil zadostno razvit sistem strokovnega izobraževanja kadrov za gospodarstvo in so bile zelo redke šole, ki bi dajale industriji in gospodarstvu potreben strokovni kader — pa še tistih nekaj šol, kolikor jih je bilo, niso bile pristopne za vse, ampak za premožne in bogataše.

S svojim sestavkom nikakor ne mislim ponavljati nekaterih bistvenih stvari, ki sem jih že nakazal v 5. št. ALUMINIJA od leta 1963 pod naslovom »Več pozornosti strokovnemu izobraževanju«, vendar pa danes bolj kot kdajkoli prej smatram, da moramo prav vsi posvetiti temu problemu res kar največ pozornosti. Toda vsa ta prizadevanja ne bodo pomagala niti s pomočjo svetov proizvajalcev delovnih enot, sindikata, OZ ZK in mladinske organizacije, če tu ne bomo pokazali največ volje prav tisti, ki danes menijo, da se jim godi neka krivica po 10 in več letih. Največ je danes med takimi delavci onih, ki so imeli vse pogoje za pridobitev kvalifikacije v lastnem izobraževalnem centru našega podjetja, brez nekih finančnih stroškov, saj bi jim bilo potrebno le nekaj več volje, kot so je pokazali, pa danes ne bi bilo toliko nepotrebne in brezpomembne polemike.

Zakaj torej še vedno sodijo za važno le prakso, ki jo povezujejo z večletno delovno dobo v tovarni na enakem delovnem mestu in zakaj menijo, da teorija ni važna in potrebna? Zelo zanimivo bi bilo namreč slišati njihovo mnenje o tem, kako gledajo na to, da praksa in teorija ne gresta skupaj. Jaz na primer gledam na vse to takole: smoter izvenšolskega izobraževanja in usposabljanja delavcev res ni samo v tem, da posamezni delavec pridobi le formalno kvalifikacijo; izobraževanje na delovnem mestu naj bi bil sistem, ki bi omogočil delavcem, da spoznajo in osvojijo vse delovne operacije na svojem delovnem mestu in da razumejo, zakaj so te potrebne. To pa pomeni, da mora delavec obvladati in pridobiti tudi potrebno teoretično znanje in da mora spoznati in tudi dobro razumeti gospodarsko politiko svojega podjetja.

Medtem, ko samo za polkvalifikacijo ni posebnih težav, pa je treba nedvomno za pridobitev kvalifikacije znati res neprimer- no več, kar seveda pomeni, da se je treba za nek določen čas odpovedati marsičemu in temeljiteje obnoviti svoje znanje. Mislilim pa, da je povsem zmoteno mnenje nekaterih tovarišev, ki sodijo in o tem tudi mnogo razpravljajo, da je resna obdelava celotne snovi, ki jo predpisuje izpitni program, odvečna in da ni potrebna, češ da izpitna komisija pri starejših delavcih (in zelo dobrih delavcih) ne bo imela pri teoretičnih predmetih strogega kriterija, ki je nujen za priznanje kvalifikacije ali visoke kvalifikacije.

Prepričan sem, da je tako mnenje nekaterih posameznikov popolnoma zgrešeno, kajti komisija bo prav gotovo imela enake kriterije tako za starejše kot tudi za mlajše delavce, saj je za

uspešno opravljanje izpita potrebno le zahtevano znanje, ki pa razumljivo zahteva resno in prizadevno delo in priprave, ne pa to, koliko let kdo kje dela.

In ravno zato bi bilo mnogo boljše, če bi se taki člani kolektiva, ki danes toliko polemizirajo in razpravljajo o pomanjkljivosti tekstualnega dela pravilnika o delitvi osebnih dohodkov, raje prijavili v tečaje, ki jih je organiziral IC podjetja in tam pokazali svoje znanje, ki ga tako radi razlagajo svojim tovarišem. Ne verjamem, če bi še danes sploh bile potrebne kakršnekoli šole, če bi se kvalifikacije priznavale po tem, koliko let je kdo v podjetju in po trditvah, da so do danes bili dobri nekvalificirani delavci in so znali dobro opravljati svoje delo na delovnem mestu. Res je, da so znali — res pa je tudi to, da so znali le to in nič več in da se mo-

(Nadaljevanje na 5. strani)

STROKOVNA IZOBRAZBA ALI PRAKSA

Že sredi lanskega leta smo govorili o novih načelih delitve OD in s tem v zvezi o novem pravilniku, ki je del pravilnika delitve dohodka in čistega dohodka podjetja. Tokrat si oglejmo pravilnik o delitvi osebnega dohodka v našem podjetju.

Kar na začetku moram poudariti, da to ni uradna razlaga organov samoupravljanja ali določene službe, ampak le dobronamerni prispevek k resni in umirjeni razpravi o sedaj veljavnem pravilniku delitve osebnih dohodkov.

Avtorji omenjenega pravilnika, to je komisija delavskega sveta za sestavo predloga pravilnika, so imeli nedvomno dobre namene in željo pripraviti predlog, ki bo boljši od vseh dosedanjih. Kako jim je to uspelo, smo se prepirali ob njegovi uporabi. Vendar bi bilo napak vse nepravilnosti in pomanjkljivosti naprtiti omenjeni komisiji. Pravilnik oziroma predlog je bil vsemu kolektivu na vpogled več časa, kot to zahteva statut podjetja. Razpravljali smo o njem na sejah svetov proizvajalcev delovnih

oziroma proizvodnih enot in na sejah delavskega sveta. Razpravljale so tudi kadrovske komisije in v nekaterih enotah so razpravljali tudi na sindikalnih sestankih in sestankih članov ZK. Po vseh teh razpravah so za sprejem glasovali sveti proizvajalcev in s tem so bili pravilniki DE sprejeti in potrjeni od delavskega sveta kot enoten pravilnik. Resne težave z uresničitvijo pravilnika so se pojavile šele takrat, ko so vodstva DE prešla od razprave o delovnih mestih k vpisovanju imen, torej k človeku.

Pole s seznamami delavcev, ki jih je bilo treba v treh dneh oddati finančno-računskemu sektorju za obračun OD za mesec januar, so še bolj razgibale že tako razburkano vzdušje v podjetju. Takrat smo imeli priložnost, da se zavemo, da človek ni stroj ampak vsak zase precej občutljiva osebnost.

Prvo, kar bi lahko iz tega izluščili je, da smo sedaj veljavni pravilnik priredili za preveč idealne pogoje, ki pa še pri nas niso dozoreli. Mogoče bi tak

(Nadaljevanje na 5. strani)

Mi in naš stroj

K tem vrsticam me je napotila okolnost, da sem bil večkrat imenovan v razne komisije, katerih naloga je bila ugotoviti vzroke strojelomov v naši tovarni. Redkokdaj so te komisije lahko ugotovile, da je prišlo do poškodbe stroja zaradi obrabljenosti stroja ali pa preutrujenosti materiala, temveč so bili največkrat vzroki strojelomov v nepravilnem ravnanju s stroji, v pomanjkljivi montaži, v slabo premišljenih rekonstrukcijah stroja ali pa zaradi preobremenjevanja stroja.

Delo teh komisij je bilo vedno zelo otežkočeno, ker nikdar ni bilo mogoče točno ugotoviti, kako je dogajanje potekalo oziroma kako je prišlo do strojeloma. Vsi prizadeji, ki so delali s strojem, preden je prišlo do poškodbe, so vztrajno valili krivdo na vse mogoče vplive, ki bi naj bili vzrok strojelomom. Njihove izjave so bile največkrat v nasprotju, kar pa je delo komisij še bolj otežkočalo.

V naši tovarni smo imeli že toliko različnih strojelomov, da bi morali resneje razmišljati o vzrokih. Če bi se tega lotili z vso prizadevnostjo in nepristranstvo, bi brez dvoma lahko ugotovili, da so vzroki strojelomov v tem, ker stroj, ki nam je zaupan, stroj, s katerim delamo oziroma ki dela namesto nas, še premalo poznamo. Poznamo ga sicer po imenu, morda vemo celo, čemu služi, kakšno nalogo naj bi opravljal v okviru ostalih strojnih naprav, ne poznamo pa popolnoma njegovega delovanja, njegove konstrukcije in njegove zmogljivosti, to pa je za uspešno in zanesljivo upravljanje s strojem zelo velike važnosti.

Stroj, ki je v večini primerov dognana stvar, je produkt natančnega izračuna in dimenzioniranja, ki sloni na zahtevi, kaj in koliko bi moral ta stroj opraviti oziroma narediti. To se pravi, da smo že pred ustvaritvijo določenega stroja postavili pogoj, ki mu mora ta stroj zadostiti. To je tudi glavni napotek za vsakega, ki stroje ustvarja; ki jim daje oblike, ki jim določa namene in predpisuje pogoje oziroma daje navodila, kako je treba s strojem upravljati, kako ga je treba zaganjati, ustavljati in kako z njim ravnati, da bo stroj svojo nalogo opravil.

Konstruktor, ki določa oblike in izmere črpalke, mora poznati vse pogoje dela, ki ga bo morala črpalka opravljati. Da bi to delo črpalke, ki ji je konstruktor določil obliko in izmere, lahko opravljala, da navodila, kako je treba s črpalko ravnati. Če teh navodil ne poznamo ali jih celo zanemarimo, črpalke svoje naloge ne bo opravljala ali pa jo bo opravljala razmeroma kratek čas, ker bo nujno sledil zlom črpalke. Če pa spremenimo pogoje, ki so bili napotek za izračun črpalke, je popolnoma razumljivo, da prihaja do preobremenitve črpalke in zaradi tega do zamenjavanja pogonskih strojev ter zopet, kot nujna posledica, do zloma črpalke. Iz tega sledi, da je bila črpalka — stroj — konstruirana spričo zahtev dela, ki ga bo morala opravljati pod določenimi pogoji. Vsako odstopanje od tega je lahko usodno za črpalke, in to velja za vsak stroj.

Večkrat sodimo, da z gotovimi posegi v konstrukcijo dognanega stroja oziroma s tako imenovanimi »izboljšavami« opravljamo koristno delo. Največkrat pa temu ni tako. To smo že občutili na lastni koži. Stroj, ki po vsem svetu uspešno opravlja svoje delo že leta in leta, ker mu strežejo, kakor mu gre, pusti pri miru in ne posega brez temeljitega premisleka v njegovo konstrukcijo. Boljše je, da ga spoznaš, skrbiš zanj in mu daš, kar mu dati moraš. Le tako ti bo dolgo in koristno služil.

Lastnik avtomobila še nikdar ni prišel na misel, da bi svoj stroj izboljšal ali rekonstruiral. On svojemu stroju z občutkom prisluskuje in skrbno pazi, da ga ne preobremeni, pač pa skrbi za to, da ustreže vsem njegovim potrebam. Da mu najboljše olje in mast, skrbno ga neguje in varuje, ker je pač njegova last, za katero je moral odšteti precej denarja. Tak bi moral biti tudi naš odnos do stroja, ki nam je zaupan, ki sicer ni naša osebna last, pač pa lasti skupnosti, kateri pa smo dolžni to storiti.

— L.

Še nekateri problemi

Preteklo je že nekaj več kot leto dni, odkar smo prešli od 48-urnega delovnega časa na 42-urnik. Upravičeno smo pričakovali, da se bo z uvedbo skrajšanega delovnega časa znižalo število opravičenih in neopravičenih izostankov. Pa smo se ušeli. Stevilke kažejo, da razmere še vedno niso zadovoljive. Kljub temu, da nudi skrajšani delovni čas delovnemu človeku razne ugodnosti, ni prinesel tega, kar smo v prvi vrsti želeli. Se vedno se namreč pojavlja vprašanje, kako znižati odstotek opravičenih, predvsem pa neopravičenih izostankov, ki je v letu 1964 porasel v primerjavi z letom 1963.

Z neopravičenimi izostanki je največ povezano pijančevanje, ki delovnemu človeku črpa zdravje in moč. Pri vsem tem pa trpi delo. Nema lokdaj se zgodi, da pride delovni človek, ki ga podjetje že nekaj dni pogreša in vodi na spisku neopravičenih, po prepijančevanih nočeh v obratno ambulanto in zahteva od obratnega zdravnika »bolniško« za nazaj. Pri tem se izgovarja na bolezen želodca; včasih res upravičeno, ker je želo-dec tisti, ki »odnese« pri zalivanju z alkoholom največji in najhujši delež. Zdravnik, ki takšne ljudi pozna, seveda ne da in ne more

(Nadaljevanje na 7. strani)

Človek in stroj sta danes nerazdružljiva

STROKOVNA IZOBRAZBA ALI PRAKSA

(Nadaljevanje s 4. strani)

pravilnik naletel na primerne pogoje, če bi že prejšnji upoštevali vsaj delno te elemente, ki so zajeti v sedanjem. Tu mislim predvsem na prvo tabelo, to je I-A. Ta tabela navaja, koliki delež osebnega dohodka pripada delavcu za določeno strokovno izobrazbo. Kaj koristi delavcu kar precejšnje priznanje za strokovno izobrazbo, če le-te nima in se mu zaradi tega število točk precej zmanjša, in to tako občutno, da je kar »prek noči« za enako delo plačan precej manj, in če je takih primerov samo v enem obratu čez 90 %, potem to nikakor ni v skladu z namenom, ki naj bi ga dosegel novi pravilnik.

Ta poseg je prišel prehitro v nepripravljenost, lahko bi tudi rekli — prepozno, saj naj bi vsaj nekoliko že do sedaj upoštevali strokovno usposobljenost in se ne zadovoljili vedno le s tri do petletno pogojno zasedbo, ki pa je bila vedno brez posledic. Ko bi delavec že prej bil pripravljen, da bo zaradi nezadostne strokovne usposobljenosti občutil to pri osebnem dohodku, bi nedvomno poskrbel, da si pridobi potrebno strokovno znanje. Predvsem tisti, ki so imeli dovolj možnosti za to. Pred leti je v izobraževalnem centru podjetja propadel tečaj za kvalificirane delavce kemično-metalurške stroke, ker se je število tečajnikov manjšalo iz tedna v teden ter po štirih mesecih padlo na slabih 8 % prijavljenih. Danes sicer omenjeni tovariši to občutijo in želijo to nadomestiti. Tega bi pa ne bilo, če bi bili delavci prepričani, da brez strokovne izobrazbe res ne bo vedno šlo.

Najbolj prizadeti so delavci, ki zasledajo polkvalificirana delovna mesta pa nimajo strokovne usposobljenosti za to. Verjetno je element strokovne izobrazbe pri tej stopnji previsok, saj dosega 22 do 26 % celotnih OD. Upravni odbor je na eni zadnjih sej razpravljaval o neprimernem položaju polkvalificiranih delavcev brez priznane polkvalifikacije ter sprejel s tem v zvezi sklep, da bo za vse, ki si bodo uredili svojo strokovno izobrazbo PK delavca do 1. aprila, le-ta veljala od dneva, ko je stopil v veljavo sedanji pravilnik. Nadalje je priznal strokovno usposobljenost

KP tudi vsem, ki so tak izpit že opravili za stroko, v kateri sicer sedaj ne delajo, so pa vsaj 6 mesecev na tem delovnem mestu. Prav ta težek položaj PK delavcev je nekatere izmed njih pripravil do tega, da si želijo pridobiti priznano zahtevano stopnjo strokovne usposobljenosti ne glede na to, če je njihovo znanje tolikšno, kar pa je zaradi precejšnjih odtegljajev na račun izobrazbe popolnoma razumljivo.

Pri delavcih, ki zasedajo delovna mesta, za katera se zahteva večja strokovna usposobljenost, kot jo imajo, se pojavljajo želje po močni uveljavitvi prakse. Praksa naj bi na določenem delovnem mestu popolnoma nadomestila strokovno izobrazbo. Gledano iz njihovega stališča je to nekoliko razumljivo, vendar pa ne more biti sprejemljivo. Vsi dobro vemo, da je teoretično znanje brez prakse precej labilno. Enako pa velja tudi za samo praktično znanje. Težave in neprijetnosti, ki so nastale v našem kolektivu spričo omenjenega pravilnika, predvsem spričo I-A in II-C, se je odražalo tudi na produktivnosti, saj je prav v januarju bilo nešteto sej, sestankov in še več debat. Marsikaj pa ni bilo niti tako strašno, le razlagali so si vsak po svoje in to je neprijetno vzdušje še stopnjevalo.

Razburjenje se sčasoma polaga in od nervoznih debat prehajamo k umerjenim razpravam in tudi predlogom.

V želji, da se uveljavi dejansko nagrajevanje po vloženem delu, je DS na svoji seji 29. januarja 1965 sprejel sklep o ustanovitvi oddelka za proučevanje produktivnosti dela in zadovoljstva v kolektivu. Ta oddelk bo neprestano spremljal vse pojave, jih znanstveno obdeloval in sproti pripravljati predloge za izpolnjevanje pravilnika o delitvi osebnih dohodkov. Oddelk bo sprejemal tudi predloge sindikalnih, mladinskih in drugih organizacij v podjetju, kakor tudi posameznikov. Če predlagatelj želi, da bi o predlogu bili seznanjeni vsi člani kolektiva, je primerno, če ga objavi v našem glasilu ALUMINIJ. Naj se ne boji, da bo »propadel«, saj je razumljivo, vsi predlogi ne morejo biti sprejeti, lahko pa le služijo za boljšo razjasnitev določenega problema.

-čk-

Strokovni kader - uspeh v proizvodnji

(Nadaljevanje s 4. strani)

ra tudi postaviti vprašanje poznanja tehnološkega postopka. Delavec, ki ve, da se iz boksite pridobiva glinica, bi moral tudi vedeti — vsaj v osnovi, kaj on sam lahko doprinese ali pa tudi škoduje sami proizvodnji, kajti vedeti le to, da je glinica iz boksite in nič več, je pa danes resnično mnogo premalo, predvsem še v naši avtomatizirani tovarni glinice.

Mnogo bi se še dalo pisati in govoriti o tem aktualnem in važnem vprašanju, ki je izredno pomembno za nadaljnji razvoj našega gospodarstva. Marsikdo bo morda tudi trdil, da ni vse tako kot sem morda navedel, pa bi prav zato bilo zaželeno, da se oglasi in da bi se s tem odprla širša razprava o pomembnosti

strokovne izobrazbe članov našega kolektiva. Že v predlanskem članku v 5. številki našega glasila in pa delno tudi s tem današnjim sestavkom sem skušal vsaj površno obdelati vprašanje strokovne izobrazbe nasploh in način izobraževanja pri nas in v novih pogojih. Zaradi važnosti samega problema pa bi bilo res potrebno, da o njem še nadalje razmišljajo in razpravljajo organi upravljanja, predvsem v svetih proizvajalcev delovnih enot, družbeno-političnih organizacijah in pa sami člani kolektiva. Ker je izobraževalno delo med zelo važnimi pogoji za uspešno delo celotnega podjetja, pa bi vsekakor bilo zelo koristno, da se v našem tovarniškem glasilu o tem vprašanju oglašijo tudi drugi člani kolektiva.

M. F.

Prve oddaje barvaste televizije bodo začele v Evropi v Angliji pri firmi BBC, in sicer v jeseni leta 1965. Žal pa se Angleži niso zedinili z drugimi državami za enotni oddajni sistem v barvni televiziji. Televizijski aparat sam pa stane 1.200 dolarjev.

Zopet bomo kmalu volili

Volili bomo dva odbornika v skupščino občine Ptuj

S sodelovanjem najširše javnosti smo na sestankih evidencialnih kandidatov in si ustvarili pregled nad kadri za potrebe v novih samoupravnih organih, za občinske skupščine in vse druge družbene dejavnosti. Z zakoni in odloki je bilo določeno, v katerih volilnih enotah traja mandat samo dve leti (kar velja samo za prve volitve po sprejetju nove ustave). V prihodnje bodo vsi poslanci izvoljeni za štiri leta in tako je omogočeno, da se vsako drugo leto obnovi polovica sestave skupščin. V našem podjetju smo na dveh volilnih enotah, tj. na glinici in v vzdrževanju, pred dvema letoma vo-

lili dva odbornika v zbor delovnih skupnosti za dobo dveh let. Tako je potrebno, da ta dva odbornika letos zamenjamo z novimi volitvami, ki bodo enkrat marca.

Točen datum bo objavljen v sindikalnih podružnicah.

Doslej je volilna zakonodaja dajala prednost enemu kandidatu. S spremembami v volilnem sistemu je ustvarjena širša možnost za postavljanje več kandidatov. To dokazuje, da se je naš sistem samoupravljanja že uveljavil in da je omogočil rast širše fronte sposobnih kadrov. Kdor bo sprejet za kandidata v tako

širokem in demokratičnem postopku, je s tem dobil pomembno družbeno priznanje, ne glede na to, ali bo izvoljen ali ne. Sindikalne podružnice pa morajo budno paziti, da bodo kandidirali ljudje, ki uživajo ugled in zaupanje. Ne smemo pa podpirati takih kandidatov, ki bi se vsilili volilcem z demagogijo, za katero se skrivajo konservativne ali celo sovražne težnje. Na volitvah bo izvoljen tisti kandidat, ki bo dobil večino glasov.

Tovariši, pripravimo se temeljito na volitve v zbor delovnih skupnosti pri občinski skupščini Ptuj!

Ob letni konferenci sindikalnega pododbora Glinice I.

12. februarja je bila letna konferenca (občni zbor) sindikalnega pododbora Glinica I. Poročilo, ki sicer ni bilo dovolj izčrpno, da bi se delegati lahko bolj seznanili z delom in problemi v obratu, je kljub temu prikazalo uspehe, ki jih je dosegel sindikalni pododbor. Razveseljivo je, da je bila izrečena pohvala sindikalne podružnice pododboru tudi v pretekli mandatni dobi.

Sindikalni pododbor Glinica I se je sestajal po potrebi. Reševal je le tiste zadeve, ki so se pojavljale v obratu. Ni pa imel potrebnega materiala, da bi se lahko spuščal v obravnavo proizvodnje, ki je bila v letu 1964 zadovoljiva.

Največja pomanjkljivost sindikalnega pododbora je bila v preteklem razdobju ta, ker naši proizvajalci niso bili dovolj seznanjeni o delovanju sindikalnega pododbora in sindikalne podružnice, še manj pa o tovarniškem odboru sindikata. Če že niso sklicali rednih masovnih sestankov, bi bilo potrebno delavce obveščati o svojem delu z zapisniki, ki bi jih morali redno izbožati na oglasnih deskah po obratih. To vprašanje bo treba rešiti na obnem zboru sindikalnih podružnic in tovarniškega odbora sindikata, kajti dolžnost odbornikov je, da svoje volivce redno obveščajo o svojem delu.

Člani sveta proizvajalcev delovne enote glinice redno obveščajo o tem kaj razpravljajo in sklepajo na svojih sejah. S tem

so si pridobili pri volilcih oziroma proizvajalcih veliko zaupanja. Ravno tako je z obveščanjem s strani centralnega delavskega sveta in upravnega odbora. Od teh dobivamo za oglasne deske njihove zapiske redno od vsake seje, le žal nekoliko prepozno. Včasih se zgodi, da pride zapisnik na oglasno desko že star dva meseca in je zaradi tega za delavce toliko manj zanimiv.

Na obnem zboru je bila razprava o medsebojnih odnosih. Iz tega je bilo videti, da so še vedno nezdravi, netovariški odnosi, kjer predelavec ne šteje svojih podrejenih za enakovredne in da imajo vsi enake dolžnosti in tudi pravice. Zato si nihče od predpostavljenih ne sme lastiti pravice, da bi mogel nekega delavca nekako varoval in povečeval, drugega pa, ki mu ni tako »pri srcu«, obravnaval nasprotno. Takih pojavov sicer ni nasplošno, ker je večina predpostavljenih takih, ki gledajo svoje sodelavce v luči enakovrednih socialističnih proizvajalcev.

Sindikalna podružnica Glinice je predlagala sindikalnemu pododboru Glinice I in Glinice II, da bi se spričo nove organizacijske sheme, ki ne obravnava več treh Glinic (I, II in III), temveč rdeči in beli del Glinice, združila pododbora Glinica I in II v en pododbor rdečega dela Glinice. Tako bo sindikalna podružnica imela v prihodnje le dva pododbora, rdečega in bellega dela Glinice. Delegati so o

tej združitvi bili enotnega mnjenja, da se pododbora združita v en močnejši pododbor, ki bo moral obravnavati vse obrate kot enakovredne v proizvodnji in na vseh področjih. Tako bo združen pododbor štel 13 članov, ker je obrat rdečega dela Glinice zelo številčen, poleg tega pa je računati, da se sej ne udeleži polno število članov zaradi izmenskega dela. Pričakujemo in upamo, da bo tako združen sindikalni pododbor žel pri svojem odgovornem delu lepe uspehe, saj so v Glinici II izvoljeni sposobni sindikalni delavci. Pri tem je potrebno omeniti, da je sindikalno delo v Glinici I vsa leta (razen ene mandatne dobe) nekako »prednjačilo« pred ostalimi pododbori, kar je razvidno iz izrečenih pohval na vsakoletnih konferencah tovarniškega odbora in sindikalne podružnice.

Od novoizvoljenega pododbora je odvisno, če bodo v bodoče masovni proizvodni sestanki, kot je bil sprejet sklep na konferenci. Volitve, ki bodo za razne samoupravne in skupščinske organe v spomladanskih mesecih, bo moral sindikat dobro pripraviti in pomagati pri izbiri najboljših in najposobnejših kandidatov, ki so bili pred kratkim evidentirani.

Ravno od kandidatov je najbolj odvisno, kako bodo nastopali in razpravljali v raznih organih, bodisi samoupravnih, občinskih, republiških ali zveznih, v korist delovnih ljudi.

(Nadaljevanje na 8. strani)

Zahvaljujem se pododboru sindikalne podružnice strojne delavnice glinice za lepo darilo, s katerim imamo veliko veselje in mi je nad vse drag spomin na našo tovarno.

Zelim vsem delavcem veliko uspeha pri delu.

Lepe pozdrave od upokojenke

Marije Rožman,

Kidričevo 77

IN MEMORIAM

Pred nekaj dnevi je nepričakovano preminil na delovnem mestu naš delavec Franc Šostar.

Rojen je bil 30. maja 1913 v kraju Dobovec pri Trbovljah, kjer je obiskoval šolo. Po osnovnem šolanju se je odločil za mizarški poklic, ki ga je najbolj veselil.

Kmalu je osnoval lastno družino, s katero se je naselil v Ptuj. Rodilo se mu je pet sinov, za katere je skrbel in vzgajal vse do svoje prerane smrti. Zelel jim je s svojim delom ustvariti lepšo bodočnost, da bi obiskovali šolo, se izučili in čimprej postali koristni člani naše družbe.

Leta 1957 se je zaposlil v naši tovarni kot delavec v obratu Glinice. Vsa ta leta je delal na delovnem mestu posluževalca sušilnega mlina. Bil je discipliniran delavec in sodelavec so ga spoštovali. Marsikateremu mlademu delavcu je pri delu bil svetovalec.

Družina ga bo pogrešala kot dobrega očeta in vzgojitelja, člani našega delovnega kolektiva pa ga bodo ohranili v trajnem spominu kot vzornega delavca in dobrega sotovariša.

A. G.

IZ ORGANIZACIJE ZM SLOVENIJE

MARSIKDAJ SLIŠIMO ALI PA TUDI PREBEREMO V »ALUMINIJU« KRIKOT NA RACUN ORGANIZACIJE ZM V PODJETJU. ČE JE TA KRITIKA OBJEKTIVNA IN KORISTNA, NAM BO MLADIM VSEKAKOR DOBRODOŠLA, BOLI PA NAS TISTA KRITIKA — TUDI IZ VRST MLADINE — KI NI OBJEKTIVNA IN KI LAHKO ORGANIZACIJI IN MLADINI NAŠEGA KOLEKTIVA SAMO ŠKODUJE.

Cepav se vsi zavedamo, da delo organizacije ZM ni takšno, kot bi naj bilo oziroma kot bi moralo biti, smo do sedaj za izboljšanje tega dela storili bore malo. Nikakor ne želim in ne morem tega poprositi, vendar sem mnenja, da bi pri tolikšnem številu mladine,

zaposlene v našem podjetju, to delo res moralo biti boljše. Mislim, da je prav, da v prihodnje bolj pogosto seznanjamo člane našega kolektiva z delom nas mladih, pa naj si bodo to uspehi ali neuspehi — preko našega lista »ALUMINIJ«.

Tovariši, ne tako!

V ponedeljek, 15. februarja 1965, smo spremljali na zadnji poti našega delavca iz DE Glinice pokojnega FRANCA ŠOSTARJA, ki je nenadoma umrl na svojem delovnem mestu.

Organizacija pogreba je bila, ko gre za dolžnost podjetja in drugih v redu. Tovariš Franc Turk se je potrudil, tako da je bila na pogrebu tudi godba na pihala, kljub temu, da je bila še komaj na novo ustanovljena.

Vendar ni bilo nikogar, ki bi se poslovil od pokojnika pri odprtem grobu. Ne morem verjeti, da ni v tovarni sotovariša, ki bi mu rekel par besedi. Vprašujem njegove predpostavljene od predelavca do vodje DE, nadalje sindikalno podružnico in sindikalni pododbor: ali je to pravilno?

To ni lepo in opozarjam, da v prihodnje bolj pazimo na takšne zadeve. Za take primere smo odgovorni vsi, posebno pa sindikat.

Lepo bi tudi bilo, da bi se kaj več napisalo v našem časopisu o tovariših, ki preminejo med člani kolektiva. Včasih gledam podobne časopise in vidim, da objavljajo celo slike umrlih. Če objavljamo vsako spremembo v časopisu, bi lahko tudi to.

Upam, da bomo v prihodnje te napake odpravljali, ker bomo s tem dokazali več spoštovanja in čuta odgovornosti do svojega delavca.

K. F.

Da bi organizacijo ZM številčno okrepili in poživili njeno delo, smo pred nedavnim vključili v TK ZMS mladinski aktiv iz naselja Kidričevo. Prepričani smo, da s tem nismo samo povečali seznama članov, ampak bo priključitev več kot 60 mladincev in mladink močno prispevala k izboljšanju našega dela. V tovarniški komite ZM so torej sedaj vključeni trije aktivisti z več kot 150 mladinci. Do vključitve aktiv iz naselja Kidričevo nas je privedlo dejstvo, da je ta mladina voljna delati, da so to hčere in sinovi naših članov kolektiva in da je naselje postavljeno zaradi tovarne. Ne smemo trditi, da je stanje v tem aktivu rožnato, vendar kot sem že poudaril, se v tem aktivu čuti volja po delu in, kar nam daje največje zagotovilo, mladina tu živi in dela, medtem ko je z mladino iz obeh tovarniških aktivov precej drugače.

V letošnjem letu bomo proslavljali 20-letnico osvoboditve naših narodov izpod jarma fašističnega režima. Tudi mi mladi se tega dobro zavedamo in bomo ta praznik proslavili čimbolj svečano in množično. V počastitev tega praznika bomo v mesecu maju organizirali v Kidričevem mladinski festival, ki bo trajal verjetno 2 dni. Na tem festivalu naj bi se srečala mladina TGA s sosednimi aktivisti iz delovnih organizacij na kulturnem, zabavnem in športnem področju. Cilj festivala je pokazati, da mladi kljub kritikam delamo in da lahko dostojno proslavimo praznik 20-letnice osvoboditve.

Pisali smo že o predvideni zabavni glasbeni kviz oddaji, vendar smo po priključitvi aktiv iz naselja prestavili datum izvedbe oddaje na sredino meseca marca. To pa zaradi tega, da bi oddajo čim bolj pripravili — sedaj s skupnimi močmi — tako tehnično kot vsebinsko in tako pokazali prebivalcem Kidričevega in okolice res kvaliteten in zabaven program.

NEKAJ ZA RAZVEDRILO ALI »LOVSKA«

To zgodbo sem nameraval že zdavnaj napisati, vendar me je pri tem motila okolnost, da sem bil s prizadetima dober lovski tovariš. Sedaj, ko je eden izmed njiju odšel v večna lovišča, drugi pa obesil puško na klin, je vendar prišel čas, da to vsekakor prijetno zgodbo strgam pozabi.

Nekega lepega zimskega dne je član našega kolektiva, prejet vnet lovec, pohajal v družbi s pokojnim tovarišem Cirilom Kafolom ob vodah v Muretincih. Kafol je kot star lovec dal svojemu nadbudnemu lovskemu učencu koristne napotke, kako je treba v zimskem času loviti race ob nezamrzlih mlakah v Muretincih. Nadbudni učenec je seveda pazljivo sledil pouku, vendar pa z enim očesom stalno prežal na priložnost, kako bo uveljavil svoje strelske sposobnosti. Ta se mu je kmalu ponudila. Na ovinku pri »Žgajnarjevi grabi« je iz potoka zletela raca. Oba lovca sta istočasno dvignila puški in ustrelila. Raca je padla. Tovariš Kafol kot nezmožljiv strelec, si je raco obesil na zadrgo, misleč, da njegov učenec še ni toliko napredoval, da bi bil kos tako velikemu dejanju. Učencu to sicer ni bilo po volji, ker je vedel, da je dobro pomeiril in da je raca padla od njegovega strela. Bil pa je lovski učenec in je moral molčati. Zadoščeno mu je bilo šele takrat, ko je tovariš Kafol hotel izmenjati izstreljeni naboj in opazil, da v puški, ko je streljal, sploh ni imel naboja. Kljub vsemu pa se je z raco mastil lovec Kafol...

L.

Razvoj in proizvodnja aluminija

(4. nadaljevanje)

Železo Fe je kovina, ki se redko pojavlja v elementarnem stanju (npr. meteorsko železo), temveč v spojinah iz katerih se izloča v visokih pečeh. Kemično čisto železo je srebreno bele barve s specifično težo 7,86 kg in tališčem 1528°C.

Fluor (F) v naravi ga najdemo samo v zvezi z drugimi elementi (tkzv. fluoridi, npr. v kryolitu), drugače pa je rumeno-zeleno obarvan plin z močnim vonjem.

Silicijev oksid (SiO₂) je zveza silicija s kisikom, najdemo ga v naravi kot pesek, kvarc in v drugih kameninah. V glinici (Al₂O₃) se nahaja kot nezaželen spojina.

Ogljik (C) — najdemo ga v naravi kot prosti ogljik (amorfno oglje, diamant, grafit), kakor tudi vezanega z drugimi elementi (CO, CO₂ itd.).

Ogljikov monoksid (CO) je plin brez barve in vonja, je lažji od zraka, na zraku pa z modrikastim plamenom zgori v CO₂.

Ogljikov dioksid (CO₂) je plin brez barve in vonja, ki se izloča iz kislkastega vonja in okusa, ki ne gori. Ker je nekoliko težji od zraka ga v glavnem zasledimo v raznih kletah in kotanjah.

Koks — petrokoks, smolni koks — nastane kot ostanek pri močnem segrevanju črnega premoga, antracita in raznih ostankov, ki ostanejo pri predelavi nafte (v ognjeodpornih retortah), pri elektrolitskih pečeh pa služi za izdelavo anodne in katodne mase ter katodnih blokov.

Kriolit (Na₃AlF₆) — v naravi ga najdemo kot naravni kriolit, bolj poznan pa je umetni kriolit, ki je bele barve in drobno zrnat, tališče ima pri 1000°C, specifična teža kriolita pa je 2,97 kg. Pri elektrolizi ga upo-

rabljamo kot talilo za znižanje temperature tališča glinice in kot elektrolit.

Natrij (Na) — v naravi se nahaja samo v vezani obliki (soda, jedilna soda, kriolit) in je srebrno bela kovina s specifično težo 0,97 kg in tališčem pri 97,8°C, je zelo mehak, večkrat pa se nabira na dnu elektrolitske peči.

Natrijev bikarb. (NaHCO₃) — jedilna soda, ki se pri nas predvsem uporablja za ponovno pridobivanje kriolita iz ostanka v pralnih plina.

Natrijev fluorid (NaF) — je kot sestavni del kriolita bele barve in nam služi za korekturo kislkastega talila.

Kisik (O) je plin brez barve, ki pospešuje gorenje in je nujen potreben za obstoj živih bitij. V naravi ga najdemo v zraku (20,9%) in vezanega z mnogimi drugimi elementi.

Smola, ki jo uporabljamo za proizvodnjo Söderbergove mase se pojavlja kot ostanek pri destilaciji črnega premoga.

Silicij (Si) se nahaja v naravi v vezani obliki (kaolin, pesek, kvarc itd.), je temnosiva kovina s specifično težo 2,33 kg in tališčem pri 1413°C. V industriji aluminija ga predvsem uporabljamo za legiranje.

Natrijev karbonat (Na₂CO₃) je soda, ki jo najdemo v naravi predvsem v Severni Ameriki. Umetno pa jo izdelujejo iz kuhinjske soli. Soda je bele barve s specifično težo 2,5 kg in tališčem 853°C. V elektrolizi jo uporabljamo za korekturo talila, uporablja pa se tudi v čistilnih napravah za izločanje fluoridov iz plinov, ki izhajajo iz elektrolize.

POPRAVEK

Zadnji stavek v prejšnjem delu članka, ki govori o 30.000 A peči, se pravilno glasi:

Peč lahko proizvaja v treh dneh ca. 630 kg (in ne, kot je pomotoma zapisano, 360 kg) aluminija pri porabi 17—19 kWh/kg.

ELEKTROLIT ALI TALINA

V shemi elektrolitske peči smo označili pod št. 6 talina (elektrolit), ki je mešanica kriolita in glinice; vendar velike važnosti te taline nismo omenili, zato se pri tem skušajmo malo zadržati in se s spominom vrniti na osnovne zakone kemije, ki govorijo naslednje o topnosti posameznih tvarin:

— topnost je odvisna od substance, ki jo hočemo topiti, in od topila, v katerem naj bi se ta substanca raztopila (primer: sladkor v vodi);

— topnost je odvisna od temperature topila (v splošnem govorimo, da je topnost neke substance večja čim višja je temperatura topila).

Iz tega lahko spričo našega talila v elektrolitski peči zaključimo naslednje:

— v vročem talilu se topi več glinice kakor v hladnem. (Vendar, če vroče talilo, ki vsebuje mnogo raztopljenega glinice, močno ohladimo, začne izpadati glinica in topilo postane motno);

— pri premočnem segrevanju topila izpari mnogo kriolita, ki vsebuje že stopljeno glinico (posledica je neenakomeren hod peči) in — le gotovi del glinice se lahko v topilu naenkrat raztopi (pri večjem dodatku glinice se največkrat neraztopljena glinica nabira na dnu peči).

Iz gornjega lahko povzamemo, da je talina mešanica raztopljenega kriolita in glinice, ker pa v konkretnem primeru kriolit raztaplja glinico, ga zato imenujemo topilo. Kriolit je v

glavnem spojina dveh različnih soli in to:

60 % / 40 % (približno)
3 NaF / AlF₃

Natrijev fluorid / Aluminijev fluorid
Kriolit

Odvisno od tega, ali raztopljen kriolit v elektrolitski peči vsebuje večjo količino natrijevega fluorida ali aluminijevega fluorida govorimo o alkalični talini (več NaF) ali pa o kisli talini (več AlF₃).

Ker pa potrebujemo za normalni hod peči več ali manj nevtralnega talila, moramo izvršiti od časa do časa tudi korekturo taline. Pri alkalični talini odpravimo alkaličnost z dodatkom AlF₃. Razlog, da postane talina sčasoma alkalična, lahko iščemo predvsem v tem, da pri normalni temperaturi, (ki je v peči), razpade do 10 % celotne teže kriolita v njegove sestavne dele (natrijev fluorid in aluminijev fluorid), pri čemer delno izpari aluminijev fluorid, zaradi česar se talina prenasiti z natrijevim fluoridom in postane alkalična. Če alkalični talini dodamo aluminijev fluorid, se odvišni natrijev fluorid spoji z dodanim aluminijevim fluoridom v kriolit po enačbi:

3 NaF + AlF₃ = Na₃AlF₆
(3 NaF . AlF₃)

Pri novih pečeh in pri popravljenih, ki jih ponovno stavimo v pogon, se nam navadno dogaja ravno obratno in sicer, zgodi se, da talina postane kislkasta (kisla) in se prenasiti z AlF₃ to pa predvsem zaradi tega, ker nova ogljena (katodna) obloga peči vsrkava natrijev fluorid. Kislost taline lahko odpravimo z dodatkom natrijevega fluorida, vendar je cena tega precej visoka, zato ga naj-

večkrat nadomestimo s sodo (Na₂CO₃). Ko je katoda že dovolj nasičena z NaF in ga več ne vsrkava, nam postaja talina sčasoma alkalična, zaradi česar jo je potrebno večkrat nevtralizirati z dodajanjem aluminijevega fluorida.

Iz tega lahko izluščimo skoraj neko pravilo, ki pravi: talina v novih pečeh je skoraj vedno kislkasta, zato dodatek sode; starejše peči pa postanejo skoraj vedno alkalične, zato dodajamo talilu aluminijev fluorid.

Izparevanje AlF₃ oziroma vsrkavanje NaF, ki se vrši pri novih pečeh, je seveda čista izguba, ki jo je potrebno nadoknaditi z dodajanjem kriolita, sode, natrijevega ali aluminijevega fluorida. Izparevanje se seveda ne da preprečiti, saj je to čisto naravni pojav, lahko pa seveda to izgubo zmanjšamo, če so peči dobro zaprte in zasipane.

Konstrukcije vseh modernejših elektrolitskih peči so take, da imajo največkrat na anodi nameščene zbirale plinov, ki so povezani z glavnim plinskim vodom, ki vodi v čistilnice plinov, kjer se kolikor mogoče plini čistijo, pri čemer se izločijo spojine fluora, prah glinice, razni produkti smole, (ki izhajajo v glavnem od anode), in druge snovi. S čiščenjem želimo doseči, da iz materialov, katere izločimo s posebnim postopkom, pridobimo kriolit, s tem pa seveda mnogo zmanjšamo izgubo, ki nastane zaradi izparevanja taline v peči, na drugi strani pa s čiščenjem plinov storimo veliko uslugo rastlinam, ki se nahajajo v neposredni bližini elektrolize, saj bi se zaradi fluora in smole, ki jih vsebuje neprečiščen plin, sčasoma osušile.

(Nadaljevanje prihodnjic)

Rekreacija doma

V lanskem letu je tovarniški odbor sindikata organiziral ob koncu tedna enodnevne izlete v nekatere zdraviliške in turistične kraje, da bi svojim članom po končanem delu nudil aktivno rekreacijo. Poleg dobrih strani takega odhoda je tudi precej pomanjkljivosti. Najvažnejša med vsemi je, ker se posameznik lahko udeleži takega izleta le enkrat na leto. Kaj pa vse druge sobote in nedelje?! Drugič, večina denarja in mnogo časa je bilo treba uporabiti za potovanje — za sedenje v avtobusu, kar pa seveda nima z rekreacijo nič skupnega. Postanki pred gostilnami, kjer so otroci morali čakati tudi v mrko noč, tudi niso v prid.

V letošnji sezoni se nam obetajo boljše možnosti za izkoriščanje prostega časa za oddih. DS podjetja je na svoji zadnji seji 15. februarja sklenil, da bo za potrebe tovarne treba urediti toplovodno napeljavno do sanitarnega poslopja in od tam omogočiti stanovanjski oziroma krajevnim skupnostim, da uredi priključek toplovoda do bazena v naselju. Tako se bomo že letos kopali v topli vodi doma, tu v Kidričevem. Kolikšna pridobitev bo to za vso krajevno skupnost, se bomo zavabili šele takrat, ko bomo imeli priložnost plavati v vedno čisti topli vodi.

Delavec bo lahko po končanem tednu ali v izmeničnem prostem dnevu izkoristil toplo kopel vsak teden, ne enkrat letno. Ne bo dolgo, ko se bo telovadnemu društvu »Partizan« pridružil še plavalni klub. Kidričevo ne bo nič več zapuščen in od vseh pozabljen kraj, ampak lahko pričakujemo več gostov, kot jih bo zmožal sedanjí bazen, ki zadošča res samo za ozke krajeve razmere.

Denarna sredstva, ki jih je sindikalni odbor prejel od DS na račun rekreacije, se lahko koristno uporabijo za ureditev in nakup športnih rekvizitov ob bazenu, na igrišču in v telovadnici. Nujno pa bo treba poskrbeti za še boljše discipliniranost na kopališču, da ne bo več pešice brezvestnih posameznikov uničevala dragih in koristnih naprav. Zelja nas vseh je, da bi za praznik dela 1. maja imeli že urejeno toplo kopališče in tako že ob prvem prazniku v letošnjem dvajsetem letu svobode pokazali prvi vidnejši uspeh pri urejanju naselja in skrbi za delavce.

Naj ne bo med nami nikogar, ki se ne bi odzval pozitivno za delo ali majhen prispevek za uresničenje naše dolgoletne želje. —čk

Še nekateri problemi

(Nadaljevanje s 4. strani)

dati bolniške. Navsezadnje »ubogi bolnik« krivi zdravnika zaradi neopravičenih izostankov.

Tudi nesreče pri delu so v nekaterih primerih posledica pijančevanja. Utrujen in pijan delavec lahko zaspi pri svojem stroju in nesreča je tu. Vrtar pa tudi ne more spoznati vsakega vinjenega, ki stopi skozi tovarniška vrata. Zato bi morali mojstri in predelavci polagati malo več pozornosti tem ljudem. Kajti predvsem oni so odgovorni za njihovo varnost pri delu. Morali bi se zavedati, da vinjen delavec ne sodi v tovarno in na delovno mesto. Zgodi se celo, da nadrejeni zakrivajo takega človeka, ki pride vinjen v službo, namesto, da bi ga poslali domov in ga s tem obvarovali pred morebitno nezgodo. Alkoholik se tudi nerad spomni na zaščitna sredstva, ki bi jih moral uporabljati pri svojem delu. Zato ni čudno, če se največ nesreč pripeti pri delavcih, ki radi prihajajo v službo vinjeni.

Menim, da se delovni človek vse premalo zaveda škode, ki jo povzroča družbi s svojim nerednim prihajanjem na delo. Jasno je, da mu ni mar proizvodna problematika in doseženi uspehi v proizvodnji. Ne čuti nobene odgovornosti za delo, ki mu je zaupano.

O teh problemih bi se morali slednjič enkrat pogovoriti.

Veli Lošinj - letovišče za ljubitelje prirodnih lepot

Marsikdo je že vsaj slišal za lepote otoka Lošinja, toda skoraj vsak misli pri tem le na Mali Lošinj in njegovo neposredno okolico, ker je pač to na otoku najbolj poznan turistični kraj.

Mali Lošinj pa ni samo turistično, ampak tudi upravno in gospodarsko središče otoka. Mesto je s cesto povezano z otokom Cresom, z Reko pa ima redno ladijsko zvezo. Da je eden najbolj obiskanih turističnih krajev na Jadranu dokazuje tudi uvedba hitre proge z Reko, ki jo vzdržuje hidrogliser Vihor, kadar po naključju ni v popravilu.

Večina gostov, ki pride na otok, se običajno zaustavi kar v najlepšem predelu Malega Lošinja — v dobro urejenem in s hoteli kar posejanem Čikatu. Le malo turistov je, ki vedo, da je zelo blizu, samo 3 kilometre od Malega Lošinja po lepi makadamski cesti, ob morju mestice Veliki Lošinj. Tisti redki, ki se po naključju odločijo za izlet v Veliki Lošinj, vedo povedati, da je mestice z okolico sicer mnogo manj urejeno, zato pa po naravnih lepotah celo prekaša Mali Lošinj.

Že samo ime pove, da je bilo mestice nekoč središče in večje od Malega Lošinja, ki dolguje svoj razvoj italijanski okupaciji. Italijanskim ladjam je bilo mnogo bolj ustrezno pristanišče v Malem Lošnju, saj leži nasproti Italiji obrnjeni obali. Veliki Lošinj je pričel tako hitro propadati in sledovi so še danes vidni.

Pristanišče, polno manjših ribiških ladij, je v majhnem, prijetnem, pri vstopu s skalovjem obdanem zalivu, obrnjenem proti naši obali. Od pristanišča in središča mesta okoli zaliva se nato mestice širi po rahli vzpetini navkreber. Najlepši del mesta je naravni park na vzhodni strani zaliva, skozi katerega vodi pot do svetilnika in tudi do bližnjega mestnega kopališča.

Kopalci, ki radi skačejo v vodo z visokih skal, lahko najdejo najprijetnejše kopališče na ploščadi pri svetilniku. Drugo stran pristaniškega zaliva imenujejo domačini slovensko kopališče, zaradi slovenskih kopalcev, ki se prihajajo tja kopat iz bližnjih slovenskih počitniških domov, katerih je v Velikem Lošnju precej.

Najti primeren prostor za kopanje ni nikjer problem, razen tega pa privlači človeka iz-

redno lepa barva kristalno čiste vode, tako da kraja ne izbira dolgo.

Ljubitelji peščenih plaž morajo iz mesta, preko vzpetine, do naselja Rovenske, kjer je lepa in obsežna peščena plaža z dolgim valobranom za sončenje. Iz mesta vodi tja tudi lepo izpeljana pot ob morju, ki pelje mimo svetilnika in mestnega kopališča, nato pa nad strmimi skalami, ki se skoraj navpično dvigajo nad morško obalo.

V mestu je turistični urad in podjetje »Rovenska«, ki nudi gostom hotelske in restavratorske usluge, vendar je kljub slabši opremljenosti še najbolj cenjena zasebna gostilna ob morju na Rovenski, predvsem zaradi vedno svežih ribjih jedi in dobrega črnega vina.

Nekoliko iz mesta je otroška bolnica in okrevališče z izredno lepim parkom. Za izlete je primerna stara kapelica na grebenu hriba, ki se vleče vzdolž otoka. Z grebena je lep razgled na obe strani, kot tudi po otoku.

Za enodnevni izlet se je prav prijetno spustiti z grebena na proti Italiji obrnjeno gozdno obalo s peščenimi zalivčki, vendar pa človek ne sme biti sam, ker postane zaradi zapuščene obale kljub lepotam dolgočasno.

Z jadrnico je zelo zanimiv izlet na veliko peščeno plažo na skrajnem jugovzhodnem delu otoka.

Kdor se želi zvečer še malo zabavati na Velikem Lošnju tudi ne bo prikrajšan, saj je na terasi restavracije »Slavojne« ples, ki se nato nadaljuje še v notranjih barskih prostorih pozno v noč.

Glasba pa turista, ki želi zvečer počitka, prav nič ne moti, ker je restavracija samostojna zgradba in dovolj odmaknjena od hotela »Mignon« ter njegovih depandans. Te nasprotno, oddaljeni zvoki glasbe človeka prijetno uspavajo.

Našel sem samo nekaj značilnosti Velikega Lošinja in njegove okolice, vendar upam dovolj, da se boste lahko sami odločili, ali bi želeli preživeti tam nekaj dni svojega letnega dopusta ali ne.

H. M.

Lepote Velega Lošinja so čudovite

Skok v vodo — zakaj ne na Velem Lošnju

Še o občnem zboru gasilcev

Z izvlečki iz poročil, ki so bila podana na občnem zboru 22. januarja, bi radi seznanili naš kolektiv z delom industrijskega gasilskega društva naše tovarne.

Iz poročila predsednika društva: Ze v začetku lahko mirno ugotovimo zelo plodno in razgibano življenje v društvu, saj je novoizvoljeni UO takoj pristopil h končnemu reševanju organizacijskih problemov okrog stagniranja našega društva.

V tem razdobju so bile najvažnejše sledeče naloge UO društva:

1. Utrditi naše organizirano delo v samem društvu.

2. Razvijati in krepiti gasilsko organizacijo, začeti sodelovati ne

glede na različno strukturo osnovnih gasilskih enot, to je pristo-voljnih, poklicnih in industrijskih gasilskih društev.

3. Začeti s smotrnim izobraževanjem in napredovanjem gasilskih kadrov v društvu in dvigniti raven strokovnega znanja gasilcev.

Seveda, tovariši, vse to bi bilo nemogoče realizirati, če bi društvo ostalo osamljeno.

Sklepi našega lanskega občnega zbora so se začeli uveljavljati in to ob vidni podpori naših najvišjih organov delavskega samoupravljanja in uprave podjetja.

Vsi dopisi v obliki prošnje našega društva, poslani na te organe, so bili v naše veliko zadovoljstvo pozitivno rešeni. Najvažnejši sklep CDS v začetku preteklega leta nas je vse člane zelo razveselil. Dolgoletno moledovanje vseh prejšnjih funkcionarjev društva je bilo uresničeno. Nabavili bomo nov tipiziran gasilski voz, ki bo v ponos nam vsem ter v čast celotnemu kolektivu. Potrebe po takšnem vozilu ne bi posebej omenjal, ker je bilo o tem govorjenja in napisanega dovolj.

Sodelovali smo in izvršili vajo na proslavi 90. obletnice gasilstva v Lenartu. Večina članov se je udeležila zvezne proslave ob 100-letnici gasilstva Jugoslavije v Vraždinu.

V mesecu oktobru smo organizirali strokovno ekskurzijo v Zeleno Ravno in si ogledali Elek-trarno Ožbalt. Iz tega je razvidno, da so člani društva bili zelo aktivni in dobro organizirana celota.

Tekmovalni desetini, ki je osvojila I. mesto v občini, je iz nerazumljivih vzrokov bilo onemogočeno nadaljnje tekmovalje v okrajnem merilu. Če so tekmovala industrijska društva ločeno od prostovoljnih v svojih disciplinah v občinskem merilu, bi enako moralo biti tudi v okrajnem merilu. Ko omenjam tekmovalno desetino in tekmovalje samo, se nam odkriva zaskrbljujoč pomislek. Tovariši, dejstvo je, da je povprečna starost naših članov 38 let in da človek v teh letih precej težje prenaša fizične in umske napore, kar pride posebno do izraza pri požarih in drugih elementarnih nezgodah, kjer morata vidno izstopati hitrost in refleksi gasilca.

Zato je nujno, da bo novi UO nadaljeval delo pri pomlajevanju društva. Ker je praksa pokazala, da je zelo težko pridobiti mladega človeka v naše vrste, posebno na našem območju, mislim, da bomo samo z organiziranim delom in s tesnejšim sodelovanjem s tovarni-

(Nadaljevanje na 8. strani)

Nogomet — najpopularnejši šport med starimi in mladimi

Težave NK „Aluminij“

Večkrat nesebično in požrtvovalno delo društvenih delavcev naloži na mnoga nerazumevanja in negotovanja pri ljudeh, ki mislijo, da le oni lahko delajo prav. To so ljudje, ki nikoli ne iščejo vzroka posledicam, ki so nastale zaradi njim morda nerazumljivega dela ali njim morda nerazumljivih odločitev. Nikoli ne smatrajo, da je potrebno te vzroke spoznati, jih razčleniti, jih razumeti in šele nato oceniti odločitve ali dela, ki so bile, odnosno bila posledica tega vzroka. Ne morejo razumeti, da tu ne gre za neke posebne koristi, ki bi bile v nasprotju z veljavniimi društvenimi načeli v naši družbeni ureditvi. Ali pa tega nočejo razumeti. Vsekakor je za tako ocenjevanje dela in odločitev potrebna gotova mera strpnosti.

Naj vam navedem samo dva primera, ki opravičujeta zgoraj napisane misli:

Posledica nestrpnosti in nepretračljivosti pešice gledalcev na tekmi med NK »Aluminij« in NK »Železničar« je bil napad na glavnega sodnika Staneta Legata. Poleg telesne poškodbe je Legat pri tem napadu utrpel tudi precejšnjo materialno škodo. Popolnoma so mu uničili plašč (na več mestih

prerezali in raztrgali), deloma uničili suknjič in srajco. Da je sodnik Legat odstopil od civilne tožbe mu je UO NK »Aluminij« po razgovoru s pravnim izvedencem nastalo materialno škodo povrnil, da bi se tako izognil precej večjim denarnim stroškom, ki bi nastali zaradi civilne tožbe. Pripomniti moram namreč, da je po veljavnih propozicijah za tekmovalna v SNL klub — prireditelj dolžan sodnika zavarovati, dokler ni izven nevarnosti. To je seveda večkrat nemogoče, ker bi bilo za podobne primere potrebno angažirati četo rediteljev.

Kljub temu, da je UO NK »Aluminija« v tem primeru šel po poti, ki je edino pravilna, se je našel neki tovariš našega kolektiva, ki nekako dvomi v pravilno delo UO in bi hotel to zadevo morda celo potencirati. Temu tovarišu moramo povedati, da se dobro zavedamo, da opravljamo z družbenim denarjem in da smo dolžni kolektivu dati za to odgovor, kakor so ga dolžni dati vsi, ki od kolektiva sprejemajo denar.

Drugi primer nerazumevanja dela UO NK »Aluminij« je še bolj graje vreden. S pripravami za spomladansko tekmovalje je naš klub

prišel že 4. januarja. Da bi te priprave lahko nemoteno in uspešno potekale, je UO NK »Aluminij« sklenil s šolskim odborom pogodbo za uporabo šolske telovadnice in sicer 3-kratno uporabo na teden. Šolski odbor je napravil razpored uporabe telovadnice tako, da pri tem niso oškodovani šoloobvezna mladina in druga društva. In ponovno se je našel član našega kolektiva, ki sprašuje, če je tovarna gradila šolo, odnosno telovadnico samo zato, da lahko »fuzbališči« skačejo po njej.

Temu tovarišu, imena za sedaj ne bomo povedali, povemo, da tovarna ni gradila telovadnice samo za to, da bi po njej skakali nogometaši, pač pa zato, da jo lahko s privoljenjem šolskega odbora uporabljajo vsa društva, ki živijo organizirano društveno življenje. Med njimi seveda tudi člani NK »Aluminij« pod vodstvom vadiatelja.

Take in podobne izjave so vsekakor škodljive ali pa celo zlonamerne. Nastaja vprašanje, kaj je tega tovariša vodilo k temu. O tem bo potrebno vsekakor razmisлити in proti takim izjavam zavzeti določena stališča.

K. L.

(Nadaljevanje s 5. strani)

Delovnega človeka zanima danes bolj kakor kdajkoli prej, kako njegovo podjetje gospodari, kajti od dobrega gospodarja in delovnih uspehov so odvisni osebni dohodki in drugi skladi podjetja, skratka življenjski standard vseh delovnih ljudi in njihovih družin.

Ob koncu bi želel povedati še to, da je bilo na konferenci pododbora povedano, zakaj večina delavcev na raznih sestankih molči in ne sodeluje v razpravah. V odgovor temu bi rad povedal, da se je večkrat dogajalo, da na razne predloge in pripombe, ki so jih dali delavci, nihče ni odgovarjal tako kot bi bilo treba, nekaterim pa je bil odgovor oster ali brutalen. Če hočemo, da bodo delavci proizvajalci prispevali k organizaciji dela in proizvodnji tudi svoje lastne izkušnje in pripombe je le-te potrebno poslušati in razumeti. Odvisno je od tistega, ki sestanek vodi, kako delavca proizvajalca pripravi ali vzpodbuja, da bo razprava živahna in vendar kratka. Mnogo je torej nalog, za sindikalno organizacijo tudi v novi mandatni dobi.

V. J.

S se Centralnega delavskega sveta

(Nadaljevanje s 3. strani)

KOLIČINSKI PLAN PROIZVODNJE

Delavski svet je razpravljal o sklepih svetov proizvajalcev posameznih delovnih enot, ki so sprejele količinski plan proizvodnje za leto 1965.

V letu 1965 je podjetje v položaju, da bo spričo končane rekonstrukcije tovarne glinice in razširitve tovarne aluminija in zagotovljene količine elektroenergije, proizvedlo 90.000 ton glinice, 35.000 ton aluminija in 14.500 ton zlitin; ostali obrati bodo proizvajali toliko, da bodo zadovoljili potrebe omenjenih osnovnih obratov za dosego navedene proizvodnje.

Delavski svet je razpravljal tudi o normativih za proizvodnjo v osnovnih in pomožnih obratih, kakor tudi o potrebnem živem delu. Svetom proizvajalcev delovnih enot je predlagal, da tudi o tem razpravljajo, narkar bo delavski svet sprejel celotni plan za leto 1965 po predpisanem postopku, ki je določen v statutu.

DOLOČITEV OBRAČUNSKE OSNOVE OD ZA DELAVCE, KI SO IMENOVANI NA DELOVNA MESTA IN PRIPRAVNIKE

V 16. členu pravilnika o delitvi osebnih dohodkov je določeno, da delavski svet določi ob-

računsko osnovo osebnega dohodka za delovna mesta, na katera so delavci imenovani na podlagi natečaja po samoupravnih organih. Spričo tega določila je delavski svet določil naslednje:

1. za delovno mesto direktorja 2000 točk;
2. za delovno mesto vodje DE osred. služb 1600 točk;
3. za delovno mesto vodij DE glinice, aluminija in vzdrževalnih obratov po 1350 točk;
4. za delovno mesto vodje DE Energetike 1250 točk;
5. za delovno mesto vodje DE promet 1100 točk.

Delavski svet je nadalje sklenil, da se za delovna mesta pripravnikov določijo naslednja obračunska osnova:

1. delavci s končano poklicno šolo 450 točk;
2. delavci s končano srednjo šolo 620 točk;
3. delavci s končano višjo šolo 700 točk;
4. delavci s končano visoko šolo 800 točk.

K.-n.

Pod pokroviteljstvom tovarniškega komiteja Zveze mladine Slovenije prireja mladina Kidričevega v soboto 20. marca 1965 ob 19. uri v prostorih restavracije v Kidričevem veliko javno zabavno glasbeno oddajo s kvizom — »SLOVO OD ZIME«.

V oddaji bodo sodelovali mladinski aktivi iz ptujske občine, ki se bodo v tekmovalnem delu programa pomerili med seboj na štirih področjih, ker bodo odgovarjali na vprašanja iz književnosti, narodnoosvobodilne borbe in s področja političnih dogodkov, glasbe in športa. Za zmagovalne ekipe iz posameznih področij so pripravljene praktične nagrade.

Na oddaji bo sodeloval tudi zabavni glasbeni ansambel »SWING 7« iz Ljubljane z vokalnimi solisti.

Po tekmovalnem delu programa bo v vseh prostorih restavracije zabava s plesom.

Predprodaja vstopnic bo od 15. marca dalje v restavraciji Kidričevo vsak dan od 15. do 18. ure.

Mladina Kidričevega vas želi s to oddajo, ki bi naj postala tradicionalna, prijetno razvedriti in zabavati in se tako posloviti od zime.

Vabljeni!

PERSONALNE SPREMEMBE

Člani kolektiva, ki dopolnjujejo v marcu 1965 najdaljšo neprekinjeno delovno dobo v tovarni:

19 LET:

Friderik Koser, nastopil službo 1. 3. 1946.

18 LET:

Alojz Dajnko, nastopil službo 25. 3. 1947, Franc Hojnik 17. 3. 1947, Franc Klajderič 3. 3. 1947, Anton Kokol 17. 3. 1947, Jakob Kornet 25. 3. 1947, Alojz Kristovič 22. 3. 1947, Janez Lesjak 18. 3. 1947, Jožef Srbčič 18. 3. 1947, Marjana Toplek 18. 3. 1947 in Ferdo Zalar 20. 3. 1947.

17 LET:

Anton Leskovar nastopil službo 10. 3. 1948, Zdravko Zavrtanik 17. 3. 1948.

16 LET:

Stefan Dončec, nastopil službo 30. 3. 1949, Franc Koletnik 3. 3. 1949, Ana Plajnshek 2. 3. 1949, Stefan Svenšek 26. 3. 1949.

15 LET:

Mirko Adamčič nastopil službo 2. 3. 1950; Ludvik Anžel 15. 3. 1950, Konrad Kajnih 1. 3. 1950.

13 LET:

Janez Cafuta nastopil službo 10. 3. 1952 in Adolf Vodušek 8. 3. 1952.

12 LET:

Stanislav Mesarič nastopil službo 2. 3. 1953.

10 LET

Majda Babnik nastopila službo 23. 3. 1955, Alojz Bek 22. 3. 1955, Stanko Bedenik 23. 3. 1955, Rudolf Bedenik 23. 3. 1955, Stefan Čelan 22. 3. 1955, Vinko Dovečar 10. 3. 1955, Maks Dovečar 10. 3. 1955, Janez Drevenšek 15. 3. 1955, Martin Eneršič 22. 3. 1955, Jožef Fideršek 10. 3. 1955, Ivan Fištravec 23. 3. 1955, Janez Gobec 6. 3. 1955, Franc Gerdak 18. 3. 1955, Janez Hebar 8. 3. 1955, Ivan Hertiš 11. 3. 1955, Ivan Ivanuša 7. 3. 1955, Stefan Kreslin 3. 3. 1955, Ivan Kociper 9. 3. 1955, Matija Kosi 9. 3. 1955, Ivan Kramberger 11. 3. 1955, Matija Klep 11. 3. 1955, Alojz Kranjec 22. 3. 1955, Franc Kokol 23. 3. 1955, Marjan Kuret 23. 3. 1955, Ivan Kirbiš 23. 3. 1955, Franc Kojc 28. 3. 1955, Karol Kelc 29. 3. 1955, Ignac Lončarek 9. 3. 1955, Ivan Lozinšek 9. 3. 1955, Stefan Levanič 16. 3. 1955, Josip Murata 1. 3. 1955, Ivan Majoško 23. 3. 1955, Franc Medved 23. 3. 1955, Anton Nežmah 9. 3. 1955, Franc Planinšek 8. 3. 1955, Franc Pepelnik 9. 3. 1955, Franc Petrovič 9. 3. 1955, Martin Pišek 10. 3. 1955, Anton Primožič 14. 3. 1955, Janez Potočnik 22. 3. 1955, Maks Rozman 14. 3. 1955, Stefan Sakelšek 1. 3. 1955, Jožef Sagadin 8. 3. 1955, Mihael Seidl 11. 3. 1955, Jožef Spevan 16. 3. 1955, Maks Svenšek 30. 3. 1955, Ivan Sok 30. 3. 1955, Avgust Šoštar 1. 3. 1955, Anton Šabeder 8. 3. 1955, Anton Štumberger 11. 3. 1955, Janez Špoljar 14. 3. 1955, Franc Šegula 30. 3. 1955, Franc Tement 11. 3. 1955, Leopold Valh 11. 3. 1955, Anton Veselič 16. 3. 1955, Vik-

tor Vogrinec 29. 3. 1955, Martin Zagoranski 2. 3. 1955, Anton Zdravec 7. 3. 1955, Janko Zajšek 23. 3. 1955, Franc Žilavs 2. 3. 1955, Anton Žumbar 8. 3. 1955 in Franc Drevenšek 22. 3. 1955.

NAŠI 50 LETNIKI:

Jože Car, rojen 6. 3. 1915, Nevenka Drobniak, rojena 17. 3. 1915, Jože Kokovnik, rojen 4. 3. 1915, Jože Ogrizek, rojen 25. 3. 1915, Jože Selinšek, rojen 3. 3. 1915.

NOVI DRUŽINSKI ČLANI:

Družina Franca Plohla je dobila Nevenko, družina Maksa Svenška — Sonjo, družina Stanka Goloba — Draga, družina Stanka Gregoriča — Sonjo, družina Ludvika Arnuša — Mirana, družina Martina Majcenoviča — Mirana, družina Jožefa Brumca — Mirana, družina Martina Mišiča — Draga.

NOVI ČLANI KOLEKTIVA:

Franc Verlak tt mehanik, Peter Horvat el. inštalater.

ODŠLI IZ PODJETJA:

Janez Vidovič, Ivan Rožman, Marija Rožman, Stefan Petrovič, Janez Hliš, Stanko Menoni, Franc Vogrinec.

UMRLI ČLANI KOLEKTIVA:

Franc Šoštar, umrl 13. 2. 1965.

POROČILI SO SE:

Stanko Jakomini iz elektroliže, Anton Kamenšek iz livarne, Mihajel Kornet iz elektroliže, Zvonko Mohorko iz prometa, Danijel Dahberger iz elektroliže, Martin Unuk iz DE glinice in Franc Šegula iz livarne.

M. T.

(Nadaljevanje s 7. strani) škim komitetom mladine premostili tudi ta problem.

V izobraževanju naših članov smo naredili viden korak naprej. Člani se predvsem usposabljaajo v strokovnem gasilskem znanju na vajah, ki so organizirane tedensko enkrat. Dva člana sta obiskovala podčastniški tečaj. Poveljnik društva se je udeležil 10-dnevnega seminarja v Tovarni avtomobilov Maribor, kjer se je dodobra spoznal s pravilnim upravljanjem tipiziranega gasilskega avtomobila ter njegove opreme.

V imenu UO našega društva se posebej zahvaljujem vodstvu podjetja in organom delavskega samoupravljanja za vso pomoč, da je lahko vodstvo društva reševalo sproti vse probleme in da so s takšno povezavo skupno utrjevali našo gasilsko organizacijo v podjetju.

Prav tako bi se zahvalil Občinski gasilski zvezi za uspešno sodelovanje ter vsem članom društva za sodelovanje.

Vrtanje lukenj s pomočjo Lasera žarkov so začeli pri uporabi miniaturnih komputerjev za računske stroje. Luknje so premeramovi žici. Vrtanje samo traja milijonti del sekunde. Zaradi izredno kratkega časa se material nič ne segreje, kar je važno, ker se struktura materiala ne sme spremeniti.